

La República ja té dos anys Visca la República!

PERTANY A LA BIBLIOTECA
CENTRE D'ART I LLETRES

LA PURIFICACIÓ

El tercer any de la República

Segon aniversari de la República. Segueix l'educació política de les masses. Els governants fan llur tasca tenaçment. Al marge es belluguen els inadaptats de tot color i matis. Si abstraiem de la fluència del temps una mena d'instàntania, no reflectirem la realitat. Per ara el fet més important de la República, és anar fent-se. Plasmant la consciència del país. Encarrilant les impaciències — no pas joves — de mant polític. Demostrant l'anacronisme dels anarquistes, antics avançats. Reduint el pò-

ca del règim autònom. Per sort hi ha dins l'ànima popular un convenciment absolut de la nostra missió com a catalans i unes ambicions de plenitud cultural i política que no permetrien que ningú, ja no diem les contradicció, ans encara no fos prou amant a servir-les. De manera que, plens de fe, girem els ulls cap al tercer any de República a Catalunya, i veiem dibuixar-s'hi fermes esperances. Sabem que la nostra terra té una voluntat i que aquesta voluntat, a'hora destructiva i creadora, fa com els

De Dijous — — a Dijous

Triïn, senyors...

Si no tinguéssim altres raons per creure que el senyor Azaña és un home eminent, ens bastaria per a fer-nos-ho pensar aquesta seva gràcia especial a despariar odís. A l'actual cap del Govern se l'odia, se l'insulta molt més del que se'l discuteix.

Si la Santa Inquisició pogués ésser reinstaurada, com n'hi ha que ho desitgen, el senyor Azaña seria curiosament cremat de viu en viu davant d'una multitud entusiasta, en la qual no mancarien els carlins, ni els lerrouxistes, ni els anarquistes, ni els monàrquics, ni certs catalanistes...

Si, també hi ha catalanistes que voldrien fer tiretes del prestigi i de la pròpia pell del senyor Azaña. Són aquests catalanistes eminents, que per una banda cultiven un elegant escepticisme i per l'altra una passió desfermada. Barreja estranya d'anarquistes, de reaccionaris, d'artistes i de conservadors. Catalanistes que no són — diuen — antirepublicans, però que fan exactament com si ho fossin. Catalanistes que prediquen una doctrina equivalent a la que un dia Lerroux presentava a la plaça de braus de Saragossa i que més tard havia de florir en el famós 10 d'agost de Sanjurjo a Sevilla... Catalanistes que, almenys de bon principi, veurien amb simpatia que un general qualsevol vingués a arreglar tot això...

Catalanistes! Ho són, no se'ls pot negar. Ho són, però no ho semblen. Catalanistes que des de Barcelona cooperen a la cridria anarquista i confusional de les oposicions. Què volen aquests senyors? Que se'n vagi el Govern Azaña? Perfectament. I... qui l'ha de substituir?

Agraïment que algun dels enteniments precursors de la Lliga o algun dels almogàvers de la primera plana de La Veu fes el favor de contestar-nos. La resposta, que és fàcil per un lerrouxista, per un maurista, per un amic del senyor Martínez de Velasco, per un federal, per un comunista, ha d'esdevenir particularment compromesa per a un catalanista de dreta. Per què aquests noms saben bé una cosa: que odiem el senyor Azaña. Ara com ara, no s'han atrevit a dir que el que ells volen és que governi el senyor Lerroux, o el senyor Maurà, o el senyor Franchy Roca, o el senyor Martínez de Velasco, o el senyor Alba, o el senyor Miquel Àngel Alvarado. Perquè, que es desenganyin, és entre aquests noms que han de triar el seu candidat — la cosa potser encara no està prou madura perquè un bon dia el President de la República cridi per formar govern el senyor Duran i Ventosa.

Curiosa situació d'aquests catalanistes de tota la vida que, portats per llur passió fanàtic-anarco-conservadora combaten a sang i a foc els únics governants espanyols que han facilitat i aconseguit l'autonomia de Catalunya i, de retop, hagin de fer causa comuna amb tots els capitosts de l'anticatalanisme!

Què volen, en definitiva, aquests senyors? Que ho diguin clar d'una vegada. Que diguin, per exemple, que prefereixen un govern que obstaculitzi el trànsit de serveis a la Generalitat, a canvi que permeti fabricar «chartrous» i benedicina als frares, i aleshores ens entendem.

Ara com ara, sembla que aquestes dues aspiracions són antitètiques. Els catalanistes poden triar.

J. M. P.

Llegiu a la pàgina 7, els articles sobre el Saló d'Art Mirador que s'inaugura dissabte 15 d'abril.

MIRADOR INDISCRET

El desert municipal

Un amic del sempre satisfet Pere Comas anà l'altre dia a fer-li una recomanació en favor d'una mestra. Com és sabut, En Comas forma part, en la seva qualitat de regidor, de la Comissió Municipal de Cultura.

En Comas, que, a desgrat del que molts fan córrer, és un home xarmant i acollidor, el va rebre amb els braços oberts.

—Sí, home! Miraré l'expedient i faré el que pugui, però dintre la més estricta justícia.

—Vols dir — féu l'altre — que no hi podràs donar l'impenta definitiva?

—Et repetixo que faré el que sigui possible dintre la més estricta justícia. A Cultura, noi, rutlla tot amb la màxima serietat. Les influències no serveixen allí per a gran cosa.

—No serveixen les influències, a l'Ajuntament?

—Jo no t'he parlat de l'Ajuntament. T'he parlat de la Comissió de Cultura...

I afegí rient:

—És un oasi!

El Sr. Vilalta es venja

Dissabte passat, tal com deïem, va haver-hi junta general al Col·legi d'Advocats per tal de discutir la construcció d'una nova sala d'actes.

L'assemblea va ésser una mica borrascosa i no gaire a to amb la dignitat del Col·legi. Hi havia, evidentment, parers favorables a la construcció de la nova sala — encara que en minoria, i parers en contra, però el debat es mantenia a un nivell correcte.

El que va esguerrar-ho tot fou el primer tinent d'alcalde senyor Vilalta, que va portar al Col·legi els procediments de discussió de l'actual Ajuntament. I com que no era majoria, sinó minoria, per a combatre la junta, presidida pel senyor Abadal, posà en pràctica el procediment obstructionista del senyor Sagarra i aconseguí que, a moments, la reunió s'assemblés força a una sessió municipal.

En Vilalta, però, no era sol a l'oposició; li feia costat En Vidal Salvó.

Era de les Borges!

En l'homenatge que es celebrà diumenge al doctor Dencàs, hom obligà els joves escamots a romandre llarga estona quietets escoltant discursos. Al cap de tres hores d'abrandada oratòria política, les «joventuts» començaren a sentir desigs d'estirar les cames.

La feina era pel senyor Alavedra, secretari polític del senyor Macià, que provava de deturar tots els que volien pujar a la presidència:

—Això és democràcia — li respongué un jove escamot que passà a ocupar el lloc reservat al conseller d'Agricultura.

—No sàbeu allò de Dejad que los niños se acerquen a mí — contestà un altre.

El més decidit, però, fou un jovenic que, impel·lit a les seves cames un moviment de tissors, saltà pel dret.

—Què feu, home? — va dir-li l'Alavedra.

—Ei! Sóc de les Borges, jo!

—Ah!

Un desencaminat

El dia de Sant Josep era la festa onomàstica del flamant diputat al Parlament de Catalunya senyor Farreras i Duran.

Hom ha parlat molt de les pretèrites actuacions d'aquest parlamentari, no sempre coincidents amb l'actual. Prova que devien ésser totalment oposades a les d'ara, l'ha donada una persona de la seva família que ha d'estar i està realment interessada per la salut material i moral del jove diputat.

Amb motiu de la festa de Sant Josep, el

familià del senyor Farreras i Duran feia aquest prec a un capellà:

—Aquest noi va desencaminat; pregui, avui que és Sant Josep, perquè me'l torni al bon camí.

Cerimonial artístic

A la inauguració del concurs de cartells de la Rambla de les Flors va assistir-hi l'alcalde autèntic, doctor Aguadé. L'artista Martínez Surroca (guanyador del primer premi) va ésser dels primers de notar la seva arribada i amament, avançant-se a tots i amb un gran gest cerimonial, va cridar:

—Pas franc al senyor alcalde!!!
Un altre dels artistes concursants, en veure's sorprès per aquesta frase tan solemne, va dir:

—Que passi. No hi ha cap inconvenient.

Excés de zel

L'anècdota és passada, però ens la venen com autèntica.

Nacionalista acèrrim d'ençà que tingué ús de raó, coneixedor de totes les delegacions de policia i ex-assistent a tots els mitjans catalanistes donats a Barcelona durant aquests vint-i-cinc anys, un bon home tingué d'anar a veure, per un petit favor, un regidor. Un amic d'aquest li féu una lletra de recomanació.

El regidor llegí la lletra.

—Bé, està bé... Mirarem d'arranjar-ho.

—Gràcies, moltes gràcies.

Una pausa.

—Escolteu, sou d'algun centre de l'Esquerreta, vós? — preguntà el regidor.

—No, francament.

—Bé, es-tà bé...
L'endemà, el regidor trobà el seu amic, el qual, com és de suposar, li preguntà si havia vist el seu recomanat.

—Es un monàrquic! Serà atès per la teva cara.

Massa zel, senyor Vinyals, massa zel! Al capdavant, tampoc li havia de valer.

Ei! no és En Marsà

L'Angel Marsà se n'ha anat de La Noche. Tots els periodistes ho saben, però, obeint a una consigna, tots s'entenen, un darrer l'altre, a mida que el troben, a comunicar-li:

—Ja he llegit el teu article de La Noche.

—Perdona'm; no hi sóc.

—Ah, no? I aquesta inicial M, doncs?...

—Amic meu, aquesta M deu voler dir Montero, o potser...

Aquí una paraula mal oient, després de la qual repren el nostre home:

—Però mai Marsà! Mai!
I se'n va renegant.

La facècia ja fa dies que dura.

La invasió pacífica

La invasió pacífica pot tenir diversos aspectes, i entre altres el d'anar agabellant càrrecs a les directives, per tal que en un moment donat es pugui donar el tomb sense que ningú se'n adoni. Això ens ho ha suggerit la lectura dels noms elegits per a formar part de la Junta d'un Centre d'Esquerreta del Paralel. En la candidatura hi figuraven deu noms, dels quals n'han sortit set que porten cognoms com aquests: Ibáñez, Fernández, López, Pérez, Gómez, Ramos i Ibáñez.

No és que siguem maliciosos, però talment sembla una directiva de qualsevol Unió Patriòtica dels temps d'en Primo.

Un Sant (i patró) sindical

Es fama que, anys enrera, a Manlleu existia una entitat anarquista posada sota l'advocació de la Mare de Déu del Carme. Actualment, casos per l'estil abunden a Andalusia, on les idees més extremistes s'han sobreposat a les creences religioses.

Per exemple, els sindicalistes de Trigueros (Huelva), per quedar bé amb el patró del poble, Sant Antoni Abat, l'han fet *sindicado primero* i li han omplert la fitxa en aquesta forma: «Nombre: Antonio. Apellido: Abad. Profesión: Santo.» I tothom tan content.

Compte amb els números

La població d'Espanya, en juliol de 1932, era de 28.719.177 habitants, segons una notícia d'agència, tret del darrer número del *Boletín Demográfico de España*, que alguns diaris de Barcelona han publicat entre la informació de Madrid.

Doncs bé: això no és veritat. El redactor de la notícia ha sofert un error. Ha sumat els resultats de dos quadros: un de la població total d'Espanya (23.656.300) i un altre de la població de les capitals de província (5.062.877), sense adonar-se que aquesta darrera partida ja estava englobada en aquella. Seguint el procediment de l'anònim i precipitat calculador, la província de Barcelona tindria 2.799.898 habitants (1.808.636 la província i 991.262 de la capital), i la de Madrid 2.233.824 (1.337.313 i 896.511, respectivament).

Una frase massa felicitosa

En una reunió de literats i periodistes, es parla de l'Institut-Escola. Siguen francs: no se'n parla en termes gaire falaguers, ni molt menys.

—Pobres alumnes! — salta un dels reunits, famós per les seves frases cinglants —. Arribaran que es podran macar amb les orelles.

La frase fou molt celebrada. En Josep Maria de Sagarra, sobretot, s'hi féu un tip de riure. La trobà tan bona, que l'endemà, a l'Ateneu la primera cosa que se li va ocórrer fou repetir-la a un amic.

Planxa! Els fills de l'amic són, precisament, alumnes de l'Institut-Escola!

El miting de Bilbao. — Acte d'afirmació republicana

sit monàrquic. Fent impossible el domini de les dretes conservadores, que voldrien conservar, reviscolant-les, totes les calamitats de la nació. Discernint la democràcia del desordre. Acabant de fer republicans els republicans mateixos.

Per a Catalunya, aquest segon aniversari, al costat de la seva significació política, en té una de patriòtica. La consagració de la nostra llibertat, si no en els detalls, almenys en esquema. L'aparició en el poble català d'una visió cada cop més clara del seu ideal i de les seves ambicions. La selecció que va fent-se d'una manera silenciosa, però certa, dels polítics, segons llur aptitud o manca d'aptitud a servir amb eficàcia aquells ideals. El trontoll de les aparentment inderroceables demagògies. La identificació dels ideals patriòtics amb les aspiracions democràtiques i, per consegüent, el fracàs de la intentada revifalla de la Lliga, partit oligàrquic, ideat amb vistes a un pacte amb qualsevol tipus de govern personal, sigui monàrquic, sigui pseudo-republicà (teoria de la indiferència davant les formes de govern).

Diferència dels ritmes republicans a Catalunya i a la resta d'Espanya: a la resta d'Espanya, el govern té la idea de la República i allibera les masses. A Catalunya, al revés, el poble té més consciència que el govern: aquest el mira de seguir de lluny, com pot. I és natural la diferència. Catalunya, país de republicanisme difús, té una consciència profunda netament democràtica: un polític no té més feina que anar-la seguint, si no es vol veure deixat enrera. La resta d'Espanya, més antimonàrquica o, amb més exactitud, antiaulofònsia, necessita depurar el seu democratismes purament negatiu, de reacció, i virar-lo en un franc republicanisme. Operació intel·lectual, que necessita el pensament d'un polític, d'un home de govern. Per això a la resta d'Espanya el governant ha de fer esforços continuats per no perdre contacte amb el poble, mentre que, a casa nostra, el governant, per poc que es distregui, ha de donar excuses al poble o l'ha de fer passar amb raons per un lapse de temps.

Per això el problema del tercer any de República és diferent ací i allà. Allà, més aviat preponderen les qüestions d'ordre públic; ací, d'estructuració administrativa. Allà, impedir que no deixin fer; ací, mirar de no impedir que les coses es facin. En una paraula: a la resta d'Espanya hi ha un problema de poble; a Catalunya, de govern. I, clar i català, mentre els nostres veïns tenen un govern superior a la mitjana de la massa, nosaltres tenim un patit al govern on, salvant alguns noms, cadascú és inferior al poble que representa.

La raó d'aquest ritme històric enfrontat és molt complexa i, en línies generals, pot expressar-se d'aquesta manera. Com que a la resta d'Espanya no hi havia un poble tan conscient, per força la República havia d'ésser obra d'uns homes, superiors, naturalment, al poble que orientaven i dirigien. A Catalunya, era el poble qui feia la Revolució; tant se valia que hi hagués al davant En Pau o En Pere: la casualitat podia obrar lliurement: no hi havia perill. La massa s'encarregava de tot.

Ara, els resultats d'aquests desplaçaments han estat molt curiosos. En néixer l'Estatut, expressió del voler del poble de Catalunya, s'ha vist recollit pe's republicans del Govern de la República, els quals l'han imposat i defensat contra els merament antimonàrquics d'Espanya i a despit de la feblesa de la major part dels representants catalans. Per una afinitat electiva, en un moment tan vital, la part més sana de Catalunya, això és, el poble, s'ha vist assistida per la selecció de la resta d'Espanya, els homes del Govern Azaña. Els enemics de Catalunya no hi han pogut res, i els parlamentaris catalans tampoc no hi han fet cap cosa. Ni creiem que ara en facin a la creixen-

— Com és això? Andorra també es vol democratitzar?...
On anirem a parar!...

JOINVILLE-LE-PONT

LA CIUTAT DEL CINEMA

A L'ESTUDI N.º 4. FILMANT «LUCES DE BUENOS AIRES»

—Are you ready?
—Moteur!
—Partez!

La veu del director — Adelqui Millar — ressona clara i distinta. Som al camerino d'Elvira (Soffia Bozán). Els dos operadors,

menthal, el simpàtic *producer*, molt gran amic dels artistes espanyols, i Claudio de la Torre, autor del *sketch*, conversen en un recó de l'estudi, convertit en terrassa d'un cafè popular de Madrid.

En el seu camerino, Maurice Chevalier acaba de maquillar-se, i mentre li embadur-nen la cara, repeteix dòcilment al director de diàleg, assegut al seu costat, les frases en

Díaz i Carmen Navascués. Només fa pocs minuts que han estat presentats i ja semblen amics de tota la vida.

—En place!— crida Blumenthal.
—Silence! Fermez la porte!— diu l'assistent.

Un llum vermell i un cartell lluminós a l'exterior recomanant silenci indiquen que dintre aquell estudi s'està rodant.

A les quatre de la tarda, després de set hores de treballar, amb només cinc minuts de descans de tant en tant per a prendre un xic d'aire i fumar un cigarret, acabem de rodar. I quan, morts de cansament, anem a dinar, Rosita Díaz, infatigable, Manolo Russell, Tony d'Algy i altres elements espanyols s'apoderen del decorat per prendre un aperitiu de debò.

EXTERIORS

Les sis del matí. Ensuyat encara, salto del llit i miro avidament a través dels vidres de la finestra. Fa cinc dies que faig el mateix, i com jo tota la companyia, esperant un bon dia per a «sortir d'exterior». Avui, a l'últim, sembla que el sol es decideix a fer una tímida aparició.

Quan arribo a l'estudi, ja està preparat l'equip elèctric. Els ajudants carreguen les càmeres sota la vigilància dels operadors. El camió del so, veritable cotxe-saló, el camió de càrrega i uns quants autos esperen l'ordre d'engegar.

Encara no han tocat les vuit que la caravana es posa en marxa. Imperjo Argentina, Russell i Florián Rey ocupen un cotxe; Fernando Soler, Carmen Navascués i Vico, un altre; els altres i tot l'altre personal omplen un autobús.

No anem gaire lluny. A penes mitja hora de camí i ja hi som. El lloc ha estat triat per endavant. El maquillador s'afanya al voltant dels artistes: una mica més de color i de polvos per a arranjat els desperfectes ocorreguts durant el viatge.

El dia es presenta més esplèndid del que esperàvem i tothom sent satisfacció de respirar aire pur. Comencem a rodar... «Coupez!»... Un aeroplà inoportú acaba d'esguer-

La reproducció d'un cafè madrileny

darrera llurs enormes càmeres, segueixen el moviment dels artistes; el microfon es gronxa al llarg de la girafa. La *script-girl* pren nota de la posició dels artistes, de llur indumentària i fins de les dimensions del cigarret que fumen. Noies boniques en vestit de nit i homes d'etiqueta es mouen amb desimboltura dintre l'espai que els ha estat destinat. Al costat de les càmeres, el director, el director del diàleg i els assistents vigilen atentament l'acció. Es tracta de filmar l'entrada d'Anselmo (Carlos Gardel) al camerino. L'escena es repeteix per vintena vegada. Sembla mentida que sigui tan difícil obrir una porta!

Un soroll de passes... la porta s'obre i Carlos Gardel, vestit de gautxo, apareix al llindar.

—Coupez!— crida el director.
—O. K. for camera— diu l'operador.
Un dels assistents, que ja ha interrogat l'enginyer del so, anuncia l'O. K. — «està bé» — d'aquest.

—A revelar!— diu Millar.
Tothom deixa sentir un sospir de satisfacció. Fa quatre hores que s'està filmant una escena que dura trenta segons!

Als estudis es reben cada dia milers de cartes de futurs astres de la pantalla atacats d'allò que en diem «la febre del celuloide». Unes d'absurdes, altres de patètiques i altres, les menys, de vegades, d'interessants. Entre altres, en recordo una, d'un marrec de set anys dient que, al seu poble, tothom li trobava una gran semblança amb Jackie Coogan, que tants diners guanyava amb el cinema, i que, de família pobre, amb el seu pare mort de poc i trobant-se tot sol amb la seva mare, perquè aquesta no hagués de treballar, volia guanyar molts diners, i demanava al «senyor cap de pel·lícules» que el fes famós com Jackie.

Una altra, d'una noia ja més gran, afirmava que se li havia aparegut l'ombra de Rudolf Valentino, anunciant-li que seria famosa en el cinema i, per tant, volia dar-nos «l'oportunitat» que la contractéssim com a protagonista de la pròxima pel·lícula.

UN «SKETCH» AMB MAURICE CHEVALIER

El popularíssim i famós actor francès, de pas per París, va a filmar a Joinville un *sketch* en espanyol amb Imperjo Argentina, Rosita Díaz i Carmen Navascués. Dick Blu-

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

castellà que li corresponen i que li ha calgut aprendre de memòria sense saber què volen dir.

Tot, en el set, ja està a punt. Una clientela variada i elegant omple les taules del cafè. L'enllustrabotes, la imprescindible ve-

Descansant de filmar exteriors

nedora de dècims i el clàssic guàrdia complet, amb tota minuciositat de detalls, l'aspecte de la terrassa d'un cafè a l'hora de l'aperitiu. A banda i banda, els figurants esperen el senyal de «passar pel carrer». Imperjo Argentina ja seu davant d'una de les taules. Heus ací Chevalier amb el seu inseparable barret de palla. L'acompanyen Rosita

rar un diàleg magnífic i seixanta metres de pel·lícula. Cal tornar a començar. I així fins a la una de la tarda. Després de dinar, seguim treballant fins que la manca de claror ens obliga a tornar a l'estudi. Si el bíblic Josué, que podia deturar el sol en la seva cursa, encara visqués, es faria milionari.

DECARLO

EL DIA 21 D'ABRIL

es posarà a la venda la 2.ª edició de

URSS

La República de Treballadors

per J. TERRASA

Preu: 3 pessetes

Si voleu tenir una visió exacta de la Rússia actual, llegiu aquesta obra

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Teléfono 17047 : BARCELONA

LAPERITIV

Martínez Montañés. — Aquests dies que he estat a Sevilla he tingut ocasió de veure tot d'imatges religioses obra de Martínez Montañés i dels seus deixebles. Una tarda vaig agafar un cotxe de punt i vaig dir al cotxer que la meua intenció era contemplar tots els Cristos, que ell mateix anet i que no m'estalviés cap església. El cotxer va complir al peu de la lletra, i a l'hora de sopar ja tenia una erudició escultòrica de la qual jo era el primera meravellat. Les famoses imatges de Montañés em varen servir perquè trobés una interpretació i un sentit a la forma peculiar de la pietat sevillana. Tothom ha sentit parlar de la setmana santa a Sevilla, i molts fins l'han anada a veure com a turistes. Es comenta la qualitat d'entusiasme, d'emoció, i fins d'histerisme, que hi ha en l'ànima dels sevillans quan passen les imatges religioses pels carrers; també es fa notar la pompa, la riquesa i la gràcia amb les quals es celebren aquestes processons de setmana santa. A tot arreu d'Espanya, i en alguns llocs del nostre país, el dijous i el divendres sants han tingut — fins a la present època laica — aquest to teatral, de vegades brutal, de vegades completament d'Espanya negra, que ha fet parlar tant als periodistes i a les agències de turisme. Jo he vist en el poble de Rupit, anys enrera, celebrar la Passió de Jesucrist en una forma pintorescament vandàlica i rupestre que a mi em va fer una gran impressió.

Però enlloc com a Sevilla aquestes festes no tenien tanta gràcia i tant tipisme. Això ha d'ésser conseqüència d'alguna cosa, això ha de provenir del fet que les imatges religioses més importants de Sevilla exercien una fascinació, una mena de terror o de pietat especials. Aquesta gran generació d'homes i dones agenollats als peus de *Nuestro Padre Jesús del Gran Poder*, que jo vaig tenir el gust de veure a l'hora de fer-se fosc, té de tenir alguna causa, perquè no hi ha cap raó per què, sense més ni més, els sevillans siguin més aficionats a resar i a fer escarfalls davant d'unes imatges de fusta pintada que la resta de les poblacions espanyoles. Per mi la causa és té de trobar en la qualitat de les imatges, i per mi el veritable creador d'aquesta teatral i impressionant devoció sevillana és l'escultor Martínez Montañés.

Els espanyols del segle XVI i del segle XVII varen introduir en les coses de la imaginació un realisme — de vegades fotogràfic — no aconseguit ni superat per cap mena d'art ni de literatura. El realisme del *Lazarillo*, del *Coloquio de los perros* de Cervantes, del *Buscón* de Quevedo, encara ens fan escriure a nosaltres, i això que ens espanten molt poques coses. Els escriptors místics varen fer el mateix, barrejaren el cel i l'infern amb la cuina i els hospitals, utilitzaren imatges d'un naturalisme foll. Alguns sants ho posaren a la pràctica. De Sant Francesc Xavier — un dels homes de més empenya que hi hagut al món — es conta una anècdota el coneixement de la qual és per posar a prova l'estómac més ben organitzat.

Doncs bé, aquest realisme dels pintors i dels poetes arrellegat de ple un home tan dotat com era l'escultor Montañés, que tenia la gràcia i la delicadesa de l'andalús més fi i més desabusat, Montañés s'encarà amb el tema humaníssim i al·lucinant del Crist clavat a la creu i del Crist portant la creu al coll, amb una mena de ferocitat i al mateix temps amb una mena d'elegància, fins aquell moment desconegudes. Els italians, Fra Angèlic sobretot, havien imaginat un Crist de l'altre món; fins aleshores les figures del Crist, o bé tenien la monstruosa barbàrie d'un art primitiu — com la Majestat de Caldes —, o bé estaven voltades en el seu dolor per una simfonia de violins sobrenaturals. No s'havia fet un Crist que es queixés de debò, que es morís de debò, que portés la creu al coll i demostrés tota la fatiga. D'això se'n cuidà Martínez Montañés, i va agafar per model de les seves figures la gent que feia més cara de patir, que anava més tipa d'anar descalça pels camins i que tenia el sistema nerviós més a prova. Una vegada va veure un gitano que li deien *El Cachorro*, li va donar un ral, el va fer despullar, el lligà a una creu, i començà a copiar-lo sobre la fusta amb una ferocitat de cirurgià i amb una passió de gran inquisidor. I com que aquest Montañés era un artista formidable, li va sortir un Crist impressionant, una cosa que fa obrir els ulls i atura el respir. És el Crist que hi ha en una església de Triana, i tot Sevilla li diu *El Cachorro* en memòria del gitano que serví de model. Aquest realisme tan cru i tan bategant del Crist de Triana és el mateix del *Cristo del Divino Amor* i del *Cristo del Gran Poder*. Les imatges de Montañés deuen produir un efecte brutal a la seva generació, un efecte de descobriment, Montañés acostava els seus contemporanis al dolor i a la passió del Crist, i aquest fenomen patètic s'ha transmès per herència i s'ha mantingut amb la presència de les imatges meravelloses.

Jo m'imagino que quan aquestes imatges passaven pels carrers de Sevilla, negra nit, voltades de milers de ciris, tenien de fer un efecte màgic. Em faig càrrec de totes les *saetas*, dels histerismes i fins de les grans torrades, que agafaven alguns *nazarenos* completament al·lucinats. Sense Martínez Montañés, estic segur que a Sevilla les coses haurien anat d'una manera molt diferent.

JOSEF MARIA DE SAGARRA

SASTRERIA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER

REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera.

PREUS LIMITATS

Per fer la becaïna

Un periodista anglès visità, dimarts de la passada setmana, el Parlament català.

El majordom del Parlament, senyor Costa, que és l'amabilitat feta carn i ossos, mostrà al periodista el model dels cadirals que hi haurà a l'hemicicle del saó de sessions quan aquest estigui enllestit.

El periodista s'hi assegué.
—Magnífic! — exclamà —. Només tindran aquestes cadires un defecte: que molts diputats hi faran la becaïna. S'hi està massa bé!

—No és el primer que ho observa — féu, somrient, el senyor Costa.

En efecte, el primer d'observar-ho fou el ministre d'Obres Públiques senyor Indalecio Prieto.

Model d'homenatges

L'altre dia, els alcaldes de barri del districte IV rebieren un avís per tal que es presentessin a la Tinència a l'objecte de rebre ordres del tinent d'alcalde senyor Velilla. No n'hi va mancar ni un dels convocats, però en comptes d'ésser rebuts pel tinent d'alcalde, eren rebuts pel seu secretari, el qual els manifestava que calia anar a visitar tots els industrials del districte un per un, a l'objecte d'obrir una subscripció «voluntària» per tal d'obsequiar al senyor Velilla amb un bastó de tinent d'alcalde amb empunyadura d'or i brillants.

En escoltar la proposició, s'inicià una desfílada d'alcaldes de barri.

Una altra fracció

Roc Boronat, *enfant terrible* de l'Esquerra i comissari de Beneficència, malgrat d'ésser l'home que ha pres part en més actes públics del seu partit, sembla no haver assolit encara aquella confiança que mena als càrrecs d'elecció popular.

El doctor Riera i Puntí deu estar en el secret quan ha dit:

—En Roc Boronat, diputat o regidor, esdevindria tot seguit cap d'una nova fracció dintre l'Esquerra. I a l'Esquerra, com ni cal dir, el que li manquen no són fraccions.

Decepcions polítiques

Aquest Roc Boronat és aquell que, en període preelectoral, va presentar-se en l'avantguarda d'un centre del districte X.

Va fer-se fer uns centenars de candidatures per lliurar-les a tots els socis. En fer-se la votació va sortir elegit un soci d'aquells que s'inscriuen socis d'un casino l'endemà d'una victòria electoral.

Dos prohoms, dos vots

En fer-se l'escrutini, Roc Boronat va tenir un vot, que era el del repartidor. El propi Roc Boronat, amb un gest desinteressat i generós, va votar amb candidatura oberta pel seu amic suplent del Congrés de la Comarcal i àdhuc diputat, doctor Riera i Puntí.

Eufemisme

Nomenament d'un candidat a regidor en la reunió general d'una entitat de l'Esquerra. Parlaments inacabables, nerviosisme, lluites internes, crits i votacions nominals. Un orador fa l'elogi en tons ditiràmics d'un probable candidat:

—...perquè ell, home modest, treballador, també pot fer quelcom en mig dels homes intel·ligents que aniran al Consistori.

L'alludit restà força complagut de l'eufemisme que l'orador hagué d'usar per no haver de dir aquella paraula que un dia, al Parlament espanyol, Puig i Ferrer aplicà a Royo Villanova.

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

AGUMULADORS GARAGE ELECTRIC CARRER MOTYA (ARIBAU I DIAGONAL)

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de nocés: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

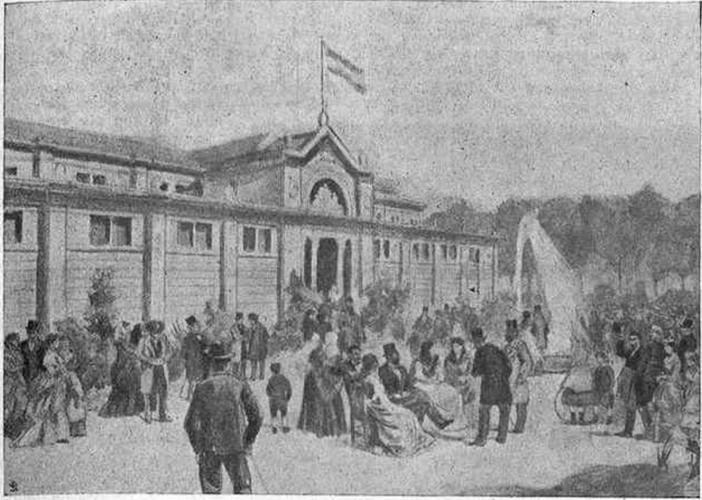
EL SEGLE XIX

No tot és per llençar

Es general la idea que, al segle passat, Barcelona era una ciutat provincianíssima, sense a penes res d'allò que dona dret a dir-se capital, tret de les funcions administratives de tal. Petita, voltada d'un cercle de muralles, amb carrers tan estrets que tots els transports es feien per camàlics, amb la meitat de la seva àrea ocupada per edificis militars, esglésies i convents, les processons i els sermons eren els únics esdeveniments a assenyalar. De nit, ni hi havia altre llum que alguna llàntia davant d'aquestes cape-

gles. Després, es voldran posar les coses a lloc, descomptant la generació immediatament anterior, que sempre és víctima dels blasmes de la que la segueix tot seguit, vindran valoracions més justes, més considerades.

En la nostra adolescència, quan començarem a veure el món per un forat, trobarem copioses invectives contra el segle XIX. Semblava que fos una època totalment negativa en la història de la humanitat. No se'n salvava res, ni idees, ni fets, ni homes. Després

Edifici exprés per a exposicions d'art, alçat a la Gran Via prop del passeig de Gràcia. (dibuix de J. Lluís Pellicer)

lletes que encara es troben per la ciutat vella; el Teatre de la Santa Creu acabava les seves funcions a les nou del vespre; una empresa que volgué fer òpera de nits, hagué de plegar de seguida. Basta fullejar el Brusi d'aquell temps per a adonar-se ben bé de la plàntia i ensopiment d'aquella Barcelona de primers del segle passat, tan menestral, més ensopida i resclosida que no pas molts pobles d'ara.

La vida social és inexistente. Tot al més, quatre gats es reuneixen en tertúlies sense importància. La Junta de Comerç crea, a Llotja, tímidas càtedres que per l'època ja deuen estar prou bé. La Universitat encara és a Cervera. Posats a no fer res, no s'edifica gran cosa de bo. Tret dels porxos d'En Xifré, l'arquitectura de bona part del XIX ha deixat mostres tan poc brillants com les cases dels carrers de Fernando VII, Ponent, Mendizábal, Unió, Princesa. L'Estat no construeix edificis públics perquè aprofitava convents. En canvi es destruïen sense remordiments les restes arqueològiques. Ningú no s'escriuix de veure aterrar portals de la muralla romana, ni pateix per la pèrdua d'uns quants convents valuosos cremats, ni per l'enderroc de can Gralla de la Portaferrixa, ni s'indigna perquè d'una casa de la Rambla és esborrat un fresc de Montanya i substituït per un arrebossat. No sembla pas que sigui la mateixa ciutat que el segle anterior havia alçat edificis com la Llotja, la Virreina, can Moya i can March.

I totes les altres manifestacions artístiques, si fa no fa, són igualment descurades. Solament en pintura es fa algun retrat. En la literatura, d'un castellà tronat, no val pas la pena d'entretenir-s'hi gaire.

Mentrestant, guerres civils, bullangues i epidèmies s'escaçonen tot al llarg del segle, desensopint a temporades la monotonia menestral. Uns quants comencen a preocupar-se del que passa al món, i les primeres manifestacions del progrés material fan la seva aparició: el daguerreotip, la il·luminació pública de gas, més tard l'elèctrica, s'obren carrers, es construeix el ferrocarril de Mataró, el de Vilanova, el de Sarrià, el de Sant Andreu, es planeja l'Eixample, s'agreguen els pobles veïns, etc.

De mica en mica, la cosa es va animant. Comença l'època industrial i comercial. El progrés material no deixa d'anar acompanyat d'un altre esperit més desencongit. Barcelona fa, una mica més cada dia, cara de capital, perquè les millors materials i la creixença van acompanyades de totes aquelles coses que no són indispensables per viure, però que són la sal de la vida. I entre elles l'art.

Es comprèn que hi ha coses que valen més la pena que les cavalades que s'organitzaven quan l'arribada del rei, i les vetllades literàries dels col·legis de jesuïtes. La passió política aviat farà sortir, periòdics i pamflets, i uns homes obscurs comencen a escriure tímida i català, sense adonar-se molts d'ells que estan preparant un llevat de neguits que tardaran un segle a trobar una mica d'apaivagament.

El Teatre de la Santa Creu estrena façana quasi al mateix temps que s'inaugura el Liceu, que es cremarà quinze anys més tard i serà reconstruït.

D'altres teatres seguiran, fins arribaran a representar obres en català.

Cap a meitat de segle, la Junta de Comerç, que té cura de l'ensenyament artístic, fa una exposició anual al primer pis de Llotja, en un local sense cap bona condició, amb mala llum, omplint les parets de qualsevol manera.

El bon barceloní s'interessa per la pintura, i cinc mil persones els dies de festa, i mil els de feina, visiten aquelles exposicions, les quals és de protocol que siguin presidides per un retrat d'Isabel II, obra de Lorenzale, de Martí i Alsina, de Fluixench. Els annilistes remarquen que l'exposició de 1866 fou importantíssima: hi havia 315 quadros i 36 escultures. Més tard, s'habilità un local prop d'on hi ha el palau del marquès de Marianao. Era d'una sola nau, amb bona llum, i al davant seu hi havia un jardí amb un brollador. És el que reproduïx el gravat adjunt.

Els pontífexs de la crítica eren Pau Milà i Fontanals, Josep Puiggarí, Josep de Manjarrés. Però llur prestigi no és pas unànime i acatats. Ja pugem tot d'artistes més joves que tracten, aquells crítics i els seus pintors preferits, de patums i de milloques. Més endavant, uns altres s'encarregaran de tractar-los a ells de la mateixa manera. I així successivament fins a la consumació dels se-

hem vist que no n'hi havia per tant, ni de molt; que el segle XIX — en el qual, d'altra banda, no ens agradaria gens de viure — havia portat el seu, i sobretot a Barcelona i a Catalunya en general. Tota l'empenta que, en tots els ordres, ha pres el nostre país, tingué els seus començaments en aquell blasmat període, viscut per una colla de gent igualment blasmada. Aquell menestral baix de sostre, aquell Senyor Esteve estalviador, van fer una gran ciutat, en la qual fou possible la renaixença material i espiritual de Catalunya, cosa que, per fatalista que es vulgui ésser, cal reconèixer que no poden tenir lloc sense intervenció dels homes.

De vegades ens queixem de l'esperit del segle XIX. Hem fet bé de superar-lo, però no podem condemnar en bloc un període tan llarg.

Ara, amb prou temps entremig, podem veure les coses amb una certa claredat. MIRADOR no s'ha proposat pas de procedir a una revisió de valors, però ha cregut interessant de fer conèixer un aspecte prou desconegut i també prou valuós com la pintura catalana immediatament precedent a l'actual, i per això ha organitzat la seva exposició de retrats femenins catalans, l'aspecte més amable de tots.

JUST CABOT

Mirant a fora

Pronòstics d'Einstein

Einstein, com tants altres esperits lliures, no pot viure a Alemanya. Un anglès ja li ha ofert una casa a Londres per tot un any. No sabem a què és degut aquest termini, però el cas és que el cèlebre matemàtic no té gran confiança en la perennitat del nazisme.

El govern espanyol li ha ofert una càtedra, sense fixar-li temps, com el protector anglès deconegut.

—Hitler — ha dit — viu sobre l'estómac buit d'Alemanya. Quan l'estómac sigui ple, de Hitler ja no se'n cantarà gall ni gallina.

Pragmatisme

—Desitjar la pau no assegura la pau — objectava un periodista americà a Mac Donald.

—Es veritat — respongué el primer ministre anglès —, com tenir gana no la fa passar, però us encamina cap un restaurant.

El Maraton del Nou Testament

Els Estats Units no s'estan de res, tractant-se de batre un rècord.

La darreya pensada ha estat la d'un maraton del Nou Testament, que ha tingut lloc a l'església metodista de Steamboats Springs. Setanta cinc aspirants a campió han pres la sortida a les sis del matí: es tractava de veure qui feia la lectura íntegra del Nou Testament en més poc temps.

El guanyador ha estat el Rev. Porter, que ha llegit tretze hores seguides, amb un sol descans de dos minuts.

Versió moderna

Pregunten a Tristan Bernard els seus projectes.

—Penso escriure — declara el conegut humorista — una obra de teatre per l'estil de L'escola dels marits. Ja sabeu que en l'obra de Molière hi ha dos marits, un molt sever i gelós amb la seva dona, l'altre molt liberal i molt dolç, i el primer és enganyat i l'altre no. Doncs en la meua obra gairebé passarà el mateix; també hi haurà dos marits, l'un gelós, l'altre liberal: el primer serà enganyat... i l'altre també.

Poca-solta futurista

Marinetti, fundador del futurisme, actualment acadèmic, junt amb Prampolini, Monarchi, Somenzi, que deuen tenir tan poca feina com ell, ha publicat un manifest, però no un manifest d'aquells de la bona època, que almenys, eren pintorescos. Els futuristes, dels quals ja a penes es parla, i tan revolucionaris que s'han fet feixistes, ara blasmen els capells usats i obren un concurs per a crear vint tipus de berrets nous, adaptats als usos actuals: el capell ràpid, l'aero-esportiu, el radiotelefònic, el terapèutic, l'auto-saludador, el de senyals lluminosos, etc., etc., fins a vint.

I per això el van fer de l'Acadèmia d'Itàlia?

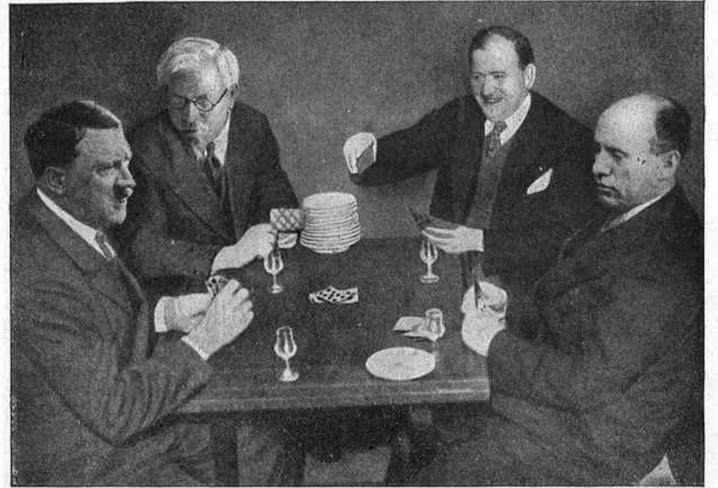
L'ofensiva revisionista

Qui observa atentament el que ha succeït aquests dies, i coneix certs homes i llurs mètodes, haurà comprès fàcilment que la proposició de Mussolini, a la qual s'ha adherit Mac Donald, no constitueix res més que una ofensiva de gran estil empresa pels revisionistes. Són coneguts els acords presos abans entre els governs de Berlín i Roma i entre aquests i Hongria, el ministre de la qual era a Roma durant l'estada que hi féu el primer ministre anglès.

Però encara hi ha alguna cosa més. Basta llegir el text publicat del pla de Mussolini

rit de conciliació adhuc envers governs antagonistes dels principis democràtics, no ha pogut contenir-se, i amb articles als diaris i la seva veu a la tribuna parlamentària ha cridat la seva indignació contra la temptativa de crear una distinció entre grans nacions i petites nacions, i ha dit, confirmant la seva gran fe democràtica, que avui ja no existeixen països petits o grans, sinó pobles, els quals han d'ésser tots posats al mateix nivell, i no classificats segons la major o menor grandària del territori.

Herriot ha estat aquests dies el veritable

El «Club de la Pau» o la «belotten» dels quatre, segons «Marianne»

— altrament prou il·lustrat pels articles de la premsa italiana, especialment del *Corriere della Sera* — per a adonar-se per quin perill — potser no ben esvatit encara — ha passat Europa. Figurava entre els propòsits del Duce — demés de la qüestió revisionista — la creació a Europa d'un directori, compost per les quatre grans nacions occidentals, el qual hauria hagut d'instituir el principi jeràrquic, segons la teoria feixista. Era, en resum, una mena de feixització europea que per un moment es pogué concebre a Roma i a Berlín, i ésser ajudada a Londres, en contradicció amb totes les tradicions liberals angleses. No tots els governs democràtics, educats en una escola política civil, han comprès el que amagava el projecte de Roma, i no han tingut aquella reacció que hauria calgut, encara que les protestes no hagin estat escasses. El govern espanyol, afirmant, segons les recents declaracions del Sr. Zulueta a la Comissió parlamentària d'Estat, que tot acord ha d'entrar en el marc de la Societat de les Nacions, ha vist l'únic mitjà per a poder conjurar dictadures europees i riscos de conflictes.

Però hi ha països que han demostrat una indiferència inconscient, ja per no comprendre el perill conegut o per un sentit de fatalisme que no és pas el que escau en matèria política.

Herriot, que durant molts anys ha demostrat, en el suprem interès de la pau, un espe-

intèrpret del pensament i del sentiment de tots els demòcrates del món

Revisió de tractats. Què vol dir això? No cal amoïnarse gaire per saber-ho. Significa senzillament: represa a França de l'Alsàcia i de la Lorena; a Polònia, de la Pomerània, de l'Alta Silèsia, etc.; a Iugoslàvia i a Romania, d'aquells trossos de llur territori afegits després de descenss de separació del tron matern, per tal de refer Alemanya i Hongria com eren abans de 1914. Hi ha també les fronteres del Tírol i les minories alemanyes que un dia pensaven molt en Berlín. Però, quant a aquesta frontera, res no seria modificat. Judas fou pagat amb trenta diners, el germanisme pot pagar el gest de Mussolini amb les muntanyes tiroleses.

Però no tot és conegut dels projectes del cap del govern feixista. D'altra banda, reunint el 1927. Aquell any ja intentà de jugar la carta jugada avui, i s'oposà tenaçment a l'obra de Briand per a un acord general entre totes les nacions europees, per sostenir com ara la formació d'un grup de les quatre grans potències occidentals. Chamberlain, que en aquell temps era cap del Foreign Office, anà a Liorna per trobar-se amb Mussolini, se l'escoltà però — ell, conservador! — no se'l prengué seriosament — com ha fet l'ex-laborista Mac Donald — i tornat a Londres no donà continuació a les proposicions que li havia fet Mussolini.

El cap del govern italià havia comunicat al govern de Varsòvia — per mitjà de l'ambaixador, el famosíssim *squadrista* Bastroini, creador dels anomenats feixos a l'estranger — que Itàlia estaria disposada a contraure més estrets lligams amb Polònia i garantir la integritat del territori polonès, persuadint Alemanya a desistir del moviment en pro de la rectificació de les fronteres de l'Est. Es prometé, després, a Polònia de fer-la entrar en l'anomenat «Club de la Pau», cosa que d'una banda hauria hagut d'elevat la nació al rang de gran potència, i de l'altra assegurar la seva integritat territorial. Probablement Mussolini mirava de neutralitzar Polònia en el cas d'un conflicte franco-alemany. El Sr. Bek, ministre de l'Exterior polonès, no era partidari de separar Polònia de la Petita Entesa i oblidar els lligams amistosos amb França. Amb tot, per les obligades conveniències diplomàtiques, entrà en relacions directes amb Roma. Tot d'una surt el pla d'Ostia, amb el qual no solament Polònia no tenia res a veure, sinó que comportava la rectificació de la frontera de l'Est en el sentit volgut per Alemanya, cosa que constituïa un nou esquarterament de Polònia.

Es fàcil d'imaginar com han quedat de sorpresos a Varsòvia pel canvi d'escena verificat, i quin sentiment de disgust s'ha experimentat per la política romana. El capteniment de Polònia ha estat enèrgic. No transigeix en matèria de revisions, ni permet tan sols que es discuteixi la possibilitat d'una rectificació de les seves fronteres. Les relacions oficials amb Roma gairebé s'han interromput, i a l'ambaixada de la capital italiana només hi ha un senzill encarregat d'afers. En canvi, totes les simpaties s'han girat cap a la nació que fou màrtir, i les clares paraules dites per Norman Davis a Hitler sobre aquest propòsit demostren que els Estats Units són a l'avantguarda d'aquesta solidaritat amb Polònia.

També ha d'ésser remarcats que l'acostament russo-polonès és cada dia més gran. No per res el representant de Litvinof ha sostingut una entrevista llarga i cordial amb el mariscal Pilsudski...

L'actitud de França davant de l'ofensiva revisionista ha estat abans que res prudent. Daladier, home combatiu i habituat a expressar les seves idees sense restriccions, ha demostrat un tacte diplomàtic que ningú no li suposava gaire. Però ha comprès immediatament a què es tendia i que, fet i fet, se li volia posar un veritable parany, perquè el dilema presentat era: o acceptar la proposició i sacrificar no solament els ideals democràtics, sinó també amics i aliats, amb els quals França té lligams morals i materials, o no acceptar i assumir la responsabilitat d'una guerra eventual.

Rarament un govern s'ha vist posat en una situació tan difícil. Però, pel que sembla fins ara, Daladier i Paul-Boncour, continuadors de la política briandista, han sabut sortir molt bé del parany preparat, i a la proposta d'un directori europeu han contrapostat la més lògica i pacíficament útil Federació europea ideada per Briand.

TIGGIS

Una tassa de Nescaio...

repara les forces, tonifica els nervis. És agradable de prendre i fàcil de digerir. Estimula i fortifica.

Nescaio ha conquistat tot seguit el favor de la joventut esportiva, coneixedora de la importància i transcendència d'un règim alimentici sà, nutritiu i ric en vitamines.

NESCAIO

PRODUCTE NESTLÉ

Demani llibret i mostra a
SOCIEDAD NESTLÉ, A. E. P. A. (Secció B 32) |
Via Laietana, 41
Barcelona

EL CINEMA

NOTICIARIS I REPORTATGES

Imatges de l'actualitat

Una visita setmanal als dos locals que avui tenen a Barcelona especialitzats en la projecció de documentals i reportatges, és el complement més adequat a la lectura dels diaris. Els noticiaris americans ens permeten amb tota comoditat, assistir a les magnes manifestacions polítiques del moment, els espectacles més emocionants de la vida pública dels altres països que avui, que les distàncies s'abreuen en gran manera, ens han esdevingut tan pròxims que les commocions

tant l'un com l'altre en el cinema fan bonic de debò. En el domini de les coses pacífiques que pertanyen al món alegre i confiat, hem vist una remarcable exhibició de cotxes de principis de segle a París, automòbils que circulen lentament pels carrers de la capital francesa, evocant un temps que ja no tornarà. I tampoc tornarà el temps que la joventut del Cairo ha volgut evocar, amb una desfilarada de vaixells i carros dels temps faraònics

D'un reportatge Fox

que els agiten ens emocionen com a cosa pròpia.

Que en som de lluny d'aquella primitiva revista Pathé — «ho veu tot, ho sap tot» — que veiem amb els nostres ulls de neòfit! Avui el noticiari ha esdevingut d'una importància primordial dintre la indústria i l'espectacle cinematogràfic, i els cameramen rivalitzen entre ells en aquesta professió de caçar les imatges, feta d'enginy, coratge i sentit de l'oportunitat. Dos films, i per cert dos films excel·lents, *El cameraman* i *El reporter llampenc*, ens han fet visible, entre bromes i ironies, aquesta tasca àrdua del cameraman atent sempre a l'actualitat en els seus aspectes sensorials.

S'han fet més d'una vegada crítiques de la forma com aquests noticiaris estan compaginats. Excés de manifestacions bèl·liques, massa manifestacions esportives!, hem sentit dir a persones que irritava la sovintesa d'aquests dos ordres de reportatges. Però en això el noticiari no fa sinó dir-nos impassiblement la veritat de les coses, i la veritat és que l'esport, el mateix que les parades militars, les solemnitats destinades a exaltar l'esperit patriòtic, ocupen dins l'actualitat mundial el lloc que el noticiari els concedeix: un lloc de primer ordre.

El darrer programa del Publi-Cinema és un bon exponent de les característiques regulars d'aquesta classe de programes. Rècords de velocitat, i gent armada. És l'espectacle que s'ofereix amb més freqüència, i

DISSABTE AL

Fantàsia

Un film meravellós!

per M. Ladrón de Guevara i Rafael Rivelles segons l'obra de Pere Mata

Un triomf de la indústria catalana

EXCLUSIVA SÚPER FILM

conduïts per gent adequadament abillada. Aquest és el món alegre i confiat, del qual ens ve a foragitar una imatge d'Alemanya, imatge sota el signe de la creu hitleriana que apareix per totes bandes com un mal somni i on veiem el kronprinz somriure complagut davant els exercicis, perfectes de disciplina i entrenament atlètic, de la policia berlinesa. El món de l'excentricitat, quasi sempre de procedència americana, no falta gairebé mai en aquests programes. Podeu veure en aquest darrer qualsevol que és, no precisament excèntric, sinó bàrbar i poca-solta: una nova lluita la regla de la qual és no haver-hi regla, i on per tant tot és permès. Dos homes que lluiten per tots els mitjans possibles, un espectacle d'una ferocitat excessiva. La manca de respecte a la persona humana i de tota pudícia és palesa en aquesta atracció que té lloc a la pista d'un cabaret i mitjançant la qual les dones de l'establiment són sortejades entre els clients. Poques coses hem vist al cinema més deprimentes que aquest petit reportatge, depriment per la impudícia i el mal gust que revela.

El reportatge del noticiari té la brevetat de la informació telegràmica i de cap de les maneres exhaustives, moltes vegades, la curiositat de l'espectador. El reportatge d'una bobina tipus *Ferrocarrils americans* o bé *El circ*, que són els darrers reportatges presentats, són la prolongació lògica del noticiari. Més amplitud a la informació, més detall, més problemes ja de tècnica, de composició, i diguem com *Ferrocarrils americans*, *Fonts d'argent*, *Broadway*, *Potpourri neiorqui* són mostres reeixides d'un cinema de gran classe.

El públic sembla que s'ha habituat ja del tot a un espectacle en el qual el cinema és estrictament document. És un pas vers l'especialització de l'espectacle, i és un pas precisament volgut pel públic, un pas que respon a una necessitat i que diu molt en favor del cinema en la seva funció informativa i cultural.

J. PALAU

Walt Disney, «Mickey Mouse»

Exit Grandios: **NAGANA**

La horda de la selva

Saló Catalunya

Una Producció UNIVERSAL

“Topaze” en Sessió “Mirador”

D'aquí dues setmanes, el dia 28 d'abril, al cinema Coliseum, tindrà lloc la presentació del film *Topaze*, basat en la cèlebre obra teatral de Marcel Pagnol. En aquesta sessió, es projectarà la cinta original, sense retalls, per tal que la lectura d'una traducció superposada no perjudiqui el perfecte diàleg de l'obra.

Un programa de complement realment interessant contribuirà a l'interès d'aquesta sessió, per a la qual es poden adquirir localitats, a partir del dia 20, en la nostra Administració.

Una retrospectiva Pabst

Com a preludi de la presentació, a París, del *Don Quixot* de Pabst, ha tingut lloc una retrospectiva de films del mateix director.

No tots els realitzadors de pel·lícules poden suportar una prova d'aquest gènere. Però, en Pabst, la cosa és fàcilment factible. Pocs directors com ell mostren una persistència més seguida en les seves recerques cinematogràfiques. Pocs, també, una reinvidència més constant en certs errors; però errors simpàtics. El que hom ha reprotxat a Pabst és la seva excessiva afició a la plàstica. L'autor troba gust, en determinats moments, en una escena, en un paisatge; s'hi complau i insisteix, retardant el ritme del film, art tot ell de moviment. Però aquest retret que alguns li fan té circumstàncies atenuants de molt de pes. Pabst no surt mai de l'atmosfera del film, amb aquests «quadros»; al contrari, ells ajuden poderosament a crear-la. Res més lluny de la fotografia «artística» que aquests pretesos manaments de Pabst a l'estètica pròpiament cinematogràfica. Quadros influïts de literatura o de pintura, s'ha dit. Tant li fa. En principi, cap art no ha de refusar les aportacions d'un altre, si aquestes són de valor.

I ara que parlem de Pabst, diguem que les portes dels estudis alemanys li són tancades d'ençà de la dictadura hitleriana. Un home que ha descrit els horrors de la guerra en *Quatre d'infanteria*, que ha exaltat la fraternitat humana en *Carbó*, que ha realitzat la sàtira cruel de *L'Opéra de quat' sous*, no pot ésser persona grata al país on el doctor Goebbels, ministre de la Propaganda, declara que el film és lliure... si està inspirat en la moral nacionalista.

URQUINAONA

TELEFONS 25627-24513

DISSABTE DE GLORIA ESTRENA d'un programa sensacional que constitueix un triomf

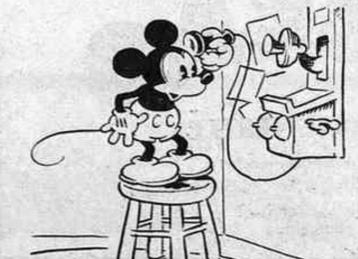
El vicis y el crimen en la selva ciudalana

EL MONSTRUO DE LA CIUDAD

WALTER HUSTON JEAN HARLOW WALLACE FORD, JEAN HERSHOLT PRODUCCION Metro-Goldwyn-Mayer

Un crít contra el monstre del pistolisme de les ciutats

En el mateix programa: **LAUREL I HARDY** en la seva pel·lícula còmica més formidable **Con la música a otra parte**

Walt Disney, «Mickey Mouse»

Actualitat de Lilian Gish

Cal reveure Lilian Gish, presonera de's tòpics, de tots els tòpics del cinema, per adonar-se de l'actualitat de Lilian Gish gènua. Hem vist un film de llarg metratge, que ja deu tenir ben bé els seus quinze anys, on totes les característiques de Lilian Gish se'ns ofereixen amb uns perfils retallats, simples, amollats a les formes ràpides del gest. Lilian Gish — aquest film ens n'ha fet adonar — era aleshores una adolescent massa jove per a dur sobre seu tot el gran tresor

la humanitat i la converteix per obra i gràcia del seu art, en una cosa impressionant i viva. Ens costaria, realment, de creure que poguéssim treure, d'una anècdota desinflada que es fonamenta en el poder seductor d'un *calavera* de ciutat que fa de Lilian el que vol, una impressió de cosa tan vibrant i que es desenvolupa en els límits de la normalitat. I és que després veurem Lilian corrent per la neu amb l'infant als braços, perseguida per tots els mals avarans de la gent del poble, i abans hauré vist la seva mirada que no passa més enllà de l'embadaliment. Ella sola dona, així, vida a tot el que la volta i l'anècdota i els altres personatges no fan res més que passar pel seu voltant i desaparèixer.

Sembla estrany aquest admirabl'e relleu de Lilian en els films. Perquè aquest relleu no és pas una cosa cercada com passa a la majoria de films d'aquella època, on acostumem a veure els gestos del protagonista maldant per sobreir. Lilian és, al nostre concepte, més admirable pel que deixa de fer que pel que fa. Això en la seva època — i en la nostra — és una cosa molt estimable, convençudes com són equivocadament la majoria de *vedettes* del cinema que el seu ofici és essencialment dinàmic.

Això vol dir que Lilian és la primera figura femenina que apareix al cinema. Femenitat vol dir mesura, restricció, una punta de recel de donar a conèixer les seves coses; l'única, la veritable feminitat, entenem-nos. L'altra, la de les *vedettes*, exhibicionistes, de la rialla franca, la de les que es descobreixen amb el gest o amb el to de la seva veu, no és feminitat. En tot cas pendrà del *sex-appeal* un caire equivocat.

de tendreses, tota aquesta complexitat de facetes líriques amagades darrera un vel adormit i aparent d'expressió. Lilian Gish representa un moment molt pur de la cinematografia.

Cal reveure, però, Lilian Gish, presonera de tots els tòpics del cinema. L'art de Lilian Gish és un art impressionista, poesia impressionista. És un ambient. Ambient boirós on la figura de Lilian té un relleu de cosa cristallina. Ambient de neu eterna, d'arbres sota dels quals els homes dels trineus coven els seus sacrilegis i les dones trenen les malediccions. Tot plegat la història inversemblant de sempre. Lilian Gish manté viva aqueta història inversemblant,

En el veritable sentit, Lilian Gish representa la quintaessència de la feminitat. És la primera dona que apareix a la pantalla. És per això, per la cosa intangible que és l'art de Lilian Gish, que podem parlar de la seva actualitat. La pantalla s'ha servit per la creació de les coses poc rotundes, per als tipus de sensibilitat més afina. Per damunt d'aquella tradició de les dones fatídiques, de Mae Murray, de Barbara la Marr, de Greta i de Marlene, i per damunt de la superficialitat de les *flappers* americanes, el tipus Lilian, torna avui, matisat però intangible: Sylvia Sydney.

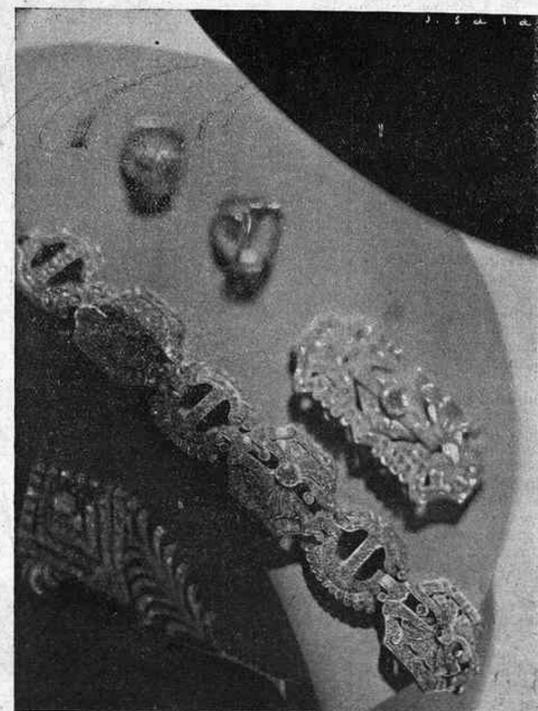
IGNASI AGUSTI

Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79681

Quinzena de l'aniversari del Publi-Cinema
Sessió contínua de 3 tarda a la 1 de la matinada

Reportatges Cineac ■ A les ribes de l'Adriàtic (documental)
Camí de Bagdad ■ (Catifa Màgica Fox) ■ Un dibuix sonor
Noticiari Fox sonor, interessants reportatges mundials
La Catifa Màgica ■ L'ombra del Vesubi

No pesen, no lliguen, no endogalen... Són obres d'art que volten el cos femení i el vesteixen amb un lluentig de glòria.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardí, 2

EL TEATRE

GENT DE CIRC

Els Briatore

Els Briatore corrien per terres escandinaves; fa d'això uns pocs anys. Vaig restar, per tant, sorprès de debò en topar-me tot d'una, a la Ronda de Sant Pau, amb el simpàtic senyor Pietro, cap de la troupe.

—Tenem uns dies lliures— m'explicà— i els he aprofitat per a donar un tomb per Barcelona. Visc ací a la vora, al xamfrà del carrer del Parlament, al pis del meu germà Alex. Ell es troba ara a Koenigsberg, amb En Rico. Està ja esperant l'entrada

a més, la troupe, sota la direcció del pare: Adela, Pietro i Alexandre.

Els germans Briatore, mort el pare, vingueren per primera vegada a Barcelona, al circ Alegria, en 1882, i hi varen romandre tres anys. Eren uns acrobates-saltadors remarcables, i també uns excel·lents cavallistes; llur número dels gladiadors a cavall fou ací molt celebrat. El dia de llur benefici reeixiren, sembla, la columna de quatre altures, però assegut l'un sobre les espatlles de l'altre.

Els Briatore, l'any 1893

de l'estiu per a venir, com de costum, a respirar-se en terra catalana.

Amb aquestes paraules, En Pietro Briatore, millor dit: la família Briatore, acabava, per mi, d'adquirir definitivament carta de ciutadania a casa nostra. Elles i la presència en aquells moments d'En Pietro Briatore a Barcelona, constituïen una demostració evident de l'amor que sent la família Briatore per la nostra ciutat.

Es comprèn, però, aquest amor; es comprèn que Barcelona exercís sobre els Briatore una forta atracció. Els Briatore— com Grock, com l'Antoniet, com els Frediani, com molts d'altres artistes estrangers de circ— guarden de Barcelona, potser, els records més càlids de llur carrera, i els més alegres, els més volguts i els més dolorosos de llur vida íntima. A Barcelona, en els temps esplendorosos del circ Alegria, veieren els Briatore emplenar-se la pista de flors a honor seu, i a Barcelona adquiriren saba i ufana les branques de llur família.

El fundador de la dinastia fou Giuseppe Briatore, nascut en 1831 al poblet de Mondovì, prop de Torí. S'escapà de casa als dotze anys per a anar amb un circ ambulat. Gimnasta fins els vint anys, en tornar del servei militar treballà alhora com a clown. Es casà als vint-i-vuit anys amb una ecuyer, i als trenta-vuit, o sigui en 1869, presentava ja uns jocs icarís amb els seus tres fills Angelo, Enrico i Giovanni. Fou aleshores que els Briatore començaren, amb circ propi, llur peregrinació artística pel món. L'any 1878, després d'unes triomfals actuacions a Hongría, Rússia, Dinamarca, Suècia i Noruega, debutaren Giuseppe Briatore i la seva família a Berlín, al circ Solomonski. Els tres fills abans esmentats crearen en aquella ocasió la columna de tres sobre dos cavalls; Angelo feia de portador, Enrico anava al mig i Giovanni, que només comptava tretze anys, coronava el pilar. Tres altres fills integraven,

De Barcelona anaren els Briatore a Portugal i Alemanya, i l'any 1893 tornaren al circ Alegria. Hi feren llarga estada. Ja havien begut l'aigua de Canaletes. Ja estaven «emmetzinats».

Quan vingueren per segona vegada a Barcelona, els Briatore només eren quatre: Enrico, Giovanni, Pietro i Alexandre. La germana, Adela, feia molt temps que s'havia retirat de la pista. Viu encara. Té setanta anys i resideix a Torí. I Angelo havia mort cinc anys abans, o sigui en 1888, a Itàlia. Angelo era el pare de l'actual clown Rico— Enrico Briatore—, casat amb Maria Alegria. Una germana d'aquesta, Emilia, es casà amb Alexandre, que no és altre que el clown Alex, Rico i Alex són, doncs, nebot i oncle. Alex és home ara d'uns seixanta-dos anys; en els seus temps de gimnasta fou un dels millors saltadors equestres de l'època.

Dos anys més tard, en 1895, morí Giovanni a València, i en 1904 deixà d'existir Enrico— el creador del salt mortal amb doble pirueta— a Palma. La troupe quedà reduïda als germans Pietro i Alexandre, com figures bàsiques, amb un fill de l'Alexandre i dos nebots. Un d'aquests era el fill d'Angelo; l'altre, fill d'Enrico, era el conegut malabarista Roberto Briatore, que forma part de la troupe actual. Anys enrera feia els jocs malabars a cavall. És molt bon cavallista.

Pietro i Alexandre Briatore anaren junts fins l'any 1907. Foren els creadors del número dels xinesos flemàtics Buza i Xosca, gimnastes a tres taules. Crearen també, a Mataró, el número dit dels viatgers de Londres, d'un ritme acceleradíssim, que durava set minuts i els deixava sense respiració. Una volta separats, Pietro Briatore, amb la seva senyora, les seves gentilíssimes filles Elvira i Elena i el seu nebot Roberto, va muntar el *cock-tail art* que sovint podem avui aplaudir. És una atracció en la qual es troba tota la diversitat i precisió del circ i tot el ritme i *entrain* del music-hall. Com s'entendria l'artista de circ en aquell servidor de les cent perruques que interpreta el pare! La senyora Briatore ha deixat darrerament de treballar. Té ben merecut el descans. Gimnasta i cavallista excel·lent, la senyora Consol Jarque pot, com el seu marit, alègar un bell historial de circ.

—Cap accident greu?— li hem preguntat a Pietro Briatore.

—No, per fortuna. Ni el meu pare, ni els seus fills, ni els fills dels fills. Moltes caigudes; això sí.

—Cap anècdota, cap nota remarcable?

—Hem estat i som gent de treball, bohemis en la forma i una mica burgesos, en el bon sentit de la paraula, en el fons. Com a nota remarcable, que els Briatore ens ho hem arranjat tot en família. No ha actuat mai amb nosaltres ningú que no portés el cognom Briatore.

—Ja orgull...

—El nostre major orgull.

JOAN TOMAS

LA MUSICA

El Quartet Català

Les possibilitats d'execució musical per artistes nostres han estat incrementades per l'aparició del Quartet Català.

Un conjunt com aquest, aconseguit pel renunciament a la professió de solista en profit d'una personalitat col·lectiva, és pel demà i per les possibles creacions un instrument difusor i un segur receptor d'elogis.

Les qualitats diferencials del solista: so i sentit, són ordenades per l'ètica del quartet en un joc en el qual la intensitat és sempre premi i penyora. Podria dir-se jugar a sorprendre intensitats que sobreviuen. Això fa que la interpretació en el quartet sigui un imprevisit— la interpretació instrumental—, i com l'imprevisit és inadmissible, cal que l'articulació sigui preparada per assolir-la automàticament. Pensar que una depressió o una excessiva intensitat pot donar lloc a seixanta cinc posicions que resolien l'equilibri en una diferent fórmula, explica la flexibilitat possible del quartet.

El Quartet Català és equilibrat i té un joc precís, gairebé automàtic, altrament comença a desplaçar aquesta mena de cortesia que tenen els grans conjunts en passar la frase de veu en veu cedint-la a l'altre del receptor.

El nou quartet, un dels millors del moment actual, camina vers el no perfectible; li serà però molt difícil l'equilibri, car juga potents forces i intensitats.

Em semblaria bé que els compositors laboressin pensant en ells per ésser pagats als mercats de fora.

RAMON BORRAS-PRIM

Raya Garbusova

En el concert que l'Orquestra Pau Casals donà a l'Associació de Música «da Camera», en el qual col·laborà la violoncellista Raya Garbusova, aquesta concertista russa ens va fer prou bona impressió, per sentir tots plejats el desig de poder-la oír de bell nou i d'ésser possible en un recital d'obres estricte per a violoncel, mitjançant el qual poguéssim fruit encara més del seu art i apreciar amb tota justesa l'abast de la seva tècnica. Per això cal considerar un concert que l'Associació de Música «da Camera» organitzés el recital d'aquesta violoncellista que tingué lloc dilluns en el selecte ambient del Casal del Metge.

Un programa típic de concertista, és a dir quantitat i varietat. Sobretot això darrer! Des de les superbes *Variacions sobre un tema de Mozart*, de Beethoven, fins al *Diable verd*, de Cassadó. Volem creure que l'obra de prova era la *Suite* de Max Reger, peça força interessant i amb la qual Raya Garbusova ens acabà de convèncer del seu domini de l'instrument i de la seva penetració musical.

A desgrat de sentir-se massa l'arquet, sobretot en els temps apressats, i de no posseir allò que diríem un gran volum de so, el seu violoncel és tothora magnífic i sobretot intel·ligent. En el programa abundaven les obres d'una vàlua musical un xic restringida, cosa que ens feu enyorar més encara l'absència d'alguna d'aquelles obres definitives de la literatura del violoncel. Naturalment hi havia l'obra de Beethoven, i fou aleshores que vàrem assolir el tast més magnífic de l'art de la violoncellista russa. Hem de creure que el programa no pretenia sinó posar de manifest les múltiples aptituds de la virtuosa; en aquest sentit tothom va quedar complagut, com ho demostrarem tots en acabar no movent-nos de lloc i reclamant d'una manera inequívoca més música, a la qual petitív Raya Garbusova va tenir la gentilesa d'accedir ampliant el programa.

La seva germana, al piano, demostrà que sabia acompanyar, sempre atenta a treure el millor partit de la seva labor subordinada i demostrant-nos ens, en la part de piano de l'obra de Beethoven, l'extensió i puresa del seu joc pianístic, contribuint amb encert a l'èxit de Raya. — J. P.

Ballarí i postor en escena

Jaury és el seu nom de guerra. Fa molt de temps que el coneixem. Anys enrera, estàvem tips de veure'l ballar a l'Eldorado i al Folies Bergère, al Lyon i al Maxim's. Tenia la mateixa cara de Carpentier. La semblança era tan gran, que aquells que no el coneixien el confonien fàcilment amb el gran Georges. Amb un sentit molt viu del ritme i de la fantasia, conduïa amb seguretat la seva *partenaire* Lady, una noia tota viva i simpàtica, que es deixava portar amb suavitat. Ballava un *black bottom*, angulós i pre-

la coreografia dels Espectacles Nelson amb el nom de Pepe Jaury que empra per primera vegada. I, després d'actuar al Victòria en la revista *El diablo verde*, s'ajunta amb Lady, una mallorquina, de la qual ja no s'ha separat. I comença el gran peregrinatge. Els Casinos de San Sebastián, Biarritz i San Juan de Luz, París, Hamburg, Lisboa, Buenos Aires on sojornen any i mig. En el darrer teatre argentí on actuaren, foren substituïts per la parella Missguett i Maxly que tots els concurrents al Principal

Lady & Jaury

cís, que concorruava matemàticament amb la música, i amb unes voltes ràpides i segures que feien gran impressió. I imprimia tota la violència del desig i una magnífica brutalitat a la *chalousée* acrobàtica...

Després, el vàrem perdre de vista. Fins que, fa dos anys escassos, el tornàvem a veure al Circ Barcelonès. Ell i la seva *partenaire* dansaven en un d'aquells *Espectáculos* que, conjuntats de qualsevol manera al Gato Negro, s'entrenen per aquests poblets de Déu amb l'afany únic de poder realitzar un dia o altre la seva ambició suprema: actuar un dissabte i un diumenge a la *Catedral de las Variedades* del carrer de Montserrat. Lady & Jaury executaven amb més perfecció encara les seves danses acrobàtiques i de fantasia. Però el que ens cridà més fortament l'atenció fou el ritme i la vivacitat d'aquell espectacle modestíssim. I sobretot la manera intel·ligent de posar en escena les danses i les cançons. Aquestes no alternaven amb aquella monotonia aclaparadora, que fa insuportables aquesta mena d'espectacles. No. De la mateixa manera que Mamoulian, en *Estimam aquesta nit*, per tal d'evitar la uniformitat d'una cançó dita per un sol interpret davant la cambra i el micròfon, i amb el desig de donar-li més varietat, la *visualitzava* i la feia cantar per diverses persones, el postor en escena d'aquell espectacle havia convertit cada cançó i cada ball en *leitmotiv* d'un petit *sketch* animadíssim, en el qual intervingien diversos artistes. Intrigats, no vàrem parar fins conèixer el nom de l'autor d'aquella posta en escena enginyosa. I no diríem mai qui era? Doncs el ballarí Jaury en persona.

Heus ací un cas no gaire freqüent aquí. Heus ací un minyó que, ultra dansari notable, és un director excel·lent. Jaury no és francès ni anglès. No es diu Jaury, sinó Josep Sauri i Serrano. I és català. Barceloní. Nascut al carrer Pelai. Fill de comerciants, les taules l'atreïen des de menut. I, vencent tots els obstacles, va debutar en aquell famós *Cafè del Comerç*, en el qual començaren molts dels artistes de varietats avui famosos. Era en 1918. Jaury, que tenia quinze anys, alternava allà amb l'Alady, Faust i els Juli-Fernán que, després de córrer món, i convertits en els Elva Roy, treballaren al Barcelonès amb Fleming el mes de gener de l'any passat. Jaury es feia dir aleshores Princes i actuava com transformista. Però els imitadors d'estrelles tenen tan mala fama... Al London Bar ja feien córrer certes coses. I va arribar definitivament les perruques de dona i la barra de carn per a dedicar-se als balls de saló. El Cartagenero li donà les primeres lliçons. Amb la Marichu i una altra noia formen el Trio Princes. Al desaparegut Montecarlo, Jaury obté els seus primers èxits. Però el trio es desfà aviat. El nostre home ingressa a l'Agrupació Mexicana amb la qual fa una llarga *tournee* pel Nord d'Espanya. Més tard, munta

Palace d'En Bayés recorden. Després, l'Àfrica del Nord, Casablanca, Rabat, Fez, Oran, Tunis... I finalment Madrid i Barcelona, on en la revista *L'Àguila roja* obtenen un èxit escàntant. Aquests darrers mesos, amb la Mura Pavlova, germana de la gran Anna, han donat uns recitals de cançó i dansa a València, Alacant i Màlaga. Una malaltia greu de Mura els ha privat de continuar.

Jaury és un autodidacte. Es va formar a l'escalf de les revistes del Palace. Observant dia darrera dia el treball de Sacha Goudine, Jackson i Ascot es va fer una petita cultura coreogràfica. Després, unes lliçons de Wassilief, i una vocació incoltorçable i una voluntat a prova de bomba han fet la resta. Com que Jaury s'ho ha guanyat tot a pòls, no creu en les improvisacions. És per això que menysprea tots aquells noiets— n'hi ha massa!— que pot sol fet de contorsionar-se amb certa flexibilitat ja es diuen ballarins. No pot veure gaire tampoc les parelles que consideren l'acrobàcia com fi en si. Aquells bastaixos de moll que manegen, com si fos un sac de patates, una noiet fràgil que han triat expressament menudeta per a estalviar-se l'esforç. Jaury sent profundament la dansa. No et pot prescindir. Però la posta en escena l'atrau encara més intensament. Li té el cor botat. Voldria poder muntar un espectacle al seu gust. Allò del Barcelonès era un simple assaig. Té tot d'idees excel·lents. Pensa en unes pantomimes coreogràfiques a base de petits *sketches* amb argument. I somia amb l'espectacle complet. Una fusió de tots els gèneres actuals, conjuntats amb un ritme segur. Les veritables varietats. Però, on trobar elements amb talent i disciplina per a posar en pràctica totes aquestes idees?

Hem volgut destacar amb aquest article la tasca obscura, però intel·ligent, de Josep Sauri i Serrano, dit Jaury, ballarí notable i postor en escena remarcable, que, degut al raquitisme del nostre music-hall, migradet i tronadet, ha de moure's, encongit, en una esfera modestíssima, que només amb un fort esperit de sacrifici i d'abnegació, amb una veritable vocació, es pot suportar.

SEBASTIÀ GASCH

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

ACTUALIDADES
MUNDO EN 55 MINUTOS
Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

Tots els dilluns canvi de programa

- Gaumont Súper-News**
10 reportatges d'actualitat.
- De Barcelona a Canàries**
passant per Madrid i Sevilla. Meravellosa viatge en avió, comentat en castellà.
- Magazine Atlantic**
Varietats internacionals comentat en castellà.
- Paramount News**
Les últimes notícies mundials.
- El Círcol**
Parada dels nens. Film realitzat per nens, presentat en homenatge als nens de Barcelona.

Continua des de les onze del matí a la una de la nit.
Localitat única: UNA PESSETA
Aparell Western Electric

GUTENBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 180
Telèf.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 239
Telèfon 17618

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcuó (Corunya); **OXIGEN 99%**; **DE PURESÀ**, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; **ACETILEN DISSOLT**, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; **FERRO MANGANÉS**; **FERRO SILICI**; **SOCARRIMAT** i **SECAT de fils** i peces seda, cotó i altres teixits; **CALEFACCIÓ INDUSTRIAL** de laboratoris i domèstica; **GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES**, materials d'aportació per la **SOLDADURA AUTOGENA**

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

COLISEUM

MARLENE DIETRICH
en
LA VENUS RUBIA

Director: Joseph von Sternberg ◆ Es un film Paramount

El matrimoni que s'entestà a tenir un noi.
(Gazzetta del Popolo)

COLISEUM

Dissabte de Glòria
A la nit en **SESSIO de Gala**

MARLENE DIETRICH
en
LA VENUS RUBIA

Director: Joseph von Sternberg ◆ Es un film Paramount

LESLLETRES

Gide, marxista

L'estiu passat, una notícia sorprenent va remoure a París l'interès dels *potins* dels setmanaris i l'anímació dels cenacles especialitzats en la xafarderia literària: André Gide s'havia declarat marxista. Hi va haver, naturalment, un diluvi de comentaris de tots colors mentre a Moscou les campanes eren llançades al vol. No obstant, foren molts els que es resistiren a creure del tot en la certesa d'aquest darrer avatar de l'inquiet novel·lista. Per a quedar convençuts els calgué llegir, al cap de poc temps, la seva signatura

André Gide

impresa junt a la d'altres escriptors comunitants al peu d'un manifest.

L'autor de *L'Immoraliste*, sovint immoralista ell mateix, s'ha anat fent vell, que vol dir feble, que vol dir accessible als sentimentalismes fàcils. El que per molts ha estat interpretat com una demostració de desèiem i d'agilitat, en el fons conté, segurament, una dosi important de feblesa senil. Després de l'actitud més o menys freda i despreocupada amb què havia considerat el món dels homes; darrera el seu teixit d'oscil·lacions entre Epicuri, Pirró i Nietzsche, el vell egolatra ha sentit, sens dubte, el desig d'intentar creure en quelcom de precís acòntit-se a un miratge de redempció multitudinària, a un puntal de fe hermètica i concreta on poder amarrar les vacil·lacions del seu esperit tasta-plletes. La fragilitat de les velleïtats nacionalistes que temps enrera experimentà en fregar-se amb Barrés i Péguy li vedaven d'engrescar-se amb la massa dels adoradors del feix. Com a punt de suport dogmàtic li quedava doncs, només, la il·lusió de ferrenya intransigència que hi ha en la mística roja. I s'hi ha llençat de ple — almenys aparentment — potser després d'una penosa labor autosuggestiva. En certa manera, la seva nova posició podria compararse a la dels ancians disbauxats que un bon dia es converteixen en terribles moralistes, quan la derrota de l'organisme ja no els permet fer altra cosa.

No manquen, però, els que atribueixen a uns propòsits encara menys sincers el darrer gest d'André Gide. Potser tenen raó. El menys que se li pot retreure és el d'èsser ben poc exigent amb el seu senyal extern del puritanisme doctrinari.

Quan el nazisme de Hitler aconseguí el poder i començà a terrorificar Alemanya, a París hi va haver una invasió, que encara dura, de jueus, intel·lectuals i polítics germànics, fugitius de la crema. Explicaven a qui vol escoltar-los una renglera d'episodis d'un vandalisme bretol, com potser no s'havien vist a Europa des de la revocació de l'edict de Nantes. Els artistes i escriptors francesos dels partits d'esquerra organitzaren tot seguit un acte públic d'adhesió a aquests exiliats i als altres perseguits que no han pogut travessar el Rin. Per escrit o de paraula, mentalitats de diferent filiació ideològica —

Barbusse, Romain Rolland, Vildrac, Ozenfant i molts d'altres — feren sentir l'esclat de la seva indignació. André Gide presidia l'assemblea. Era la primera vegada que parlava en públic i l'expectació fou considerable. Mitja hora abans d'iniciar-se els discursos, a la sala Grand Orient ni s'hi podia respirar i la rue Cadet vessava de gent contrariada per la impossibilitat de presenciar el míting.

En disposar-se Gide a llegir un plec de quartilles es va fer un silenci religiós, com si anéssim a sentir, baixant del cel, una veu d'oracle. Tanmateix, potser no n'hi havia per tant. Amb un aire tristot, d'indolència afectada, i una veu mate i ensopida, condemnà la conducta dels hitlerians; repriminà el xovinisme francès i les brutalitats de l'imperialisme colonial; pledejà per la revisió del tractat de Versalles; anatematitzà els que enganyaren els soldats de la darrera guerra i els que coven les futures; féu una crida a la solidaritat internacional dels obrers; passà, en definitiva, una revista banal de tots els motius que poden llegir-se qualsevol dia en les planes de *L'Humanité*. Tot plegat en una forma més aviat grisa i mediocre, que us predisposava a lamentar l'estona solerta esperant entre empentes i trepitjades. Però aquest criteri nostre devia ésser excepcional, ja que a la fi del parlament a la sala trepidà d'aplaudiments.

A la sortida ens vàrem topar amb un jove periodista conegut nostre, element important del partit comunista francès. Enfilàrem plegats els bulevarders parlant de coses inútils. Al cap d'una estona vaig demanar-li de cop i volta què opinava de la metamorfosi de Gide en neòfit il·lustre de la seva confessió. Somrigué maliciosament i em deixà bocobadat amb la resposta:

—No us feu massa — començà dient — de la solidesa de la seva convicció. Només la part d'estetisme primmirat, de dandisme efectista que informa un bon tros de la seva obra ens diuen prou i massa el poc interès que, per temperament, aquest home ha de sentir envers les lluites socials. La seva aparició en aquest camp, a fi de comptes no és sinó una tercerilla de vell coquet, d'impenitent presumit que necessita, de totes passades, ocupar un lloc vistent de l'atenció pública, com les *vedettes* del cinema. Ja hauré vist la visible complaença amb què no fa gaire posava davant els aparells dels reporters gràfics. Aquests reforços estantíssims ens són tan poc valoritzables com a l'Església les conversions que recull quan una moda literària o filosòfica bufa cap el seu costat. Si de mi depengués, el nostre partit seria més circumspecte pel que fa a aquest entusiasme amb què totes les tendències militants concedeixen de seguida unes grans cartes de ciutadania als postulants d'anomenada.

No sé si heu observat la composició del públic de la sala on érem fa una estona. Deixant de banda la massa dels liberals esquerrans i la dels simples curiosos, hauré vist, en primer lloc, uns escamots de bordegassos que al començament de cada discurs aixecaven el puny clos enlaire i li feien fer dués o tres sotragadetes mentre udolaven el *Rot front!* amb una ferocitat exuberant. Aquest és el grup dels nostres fanàtics. No us els bescantare perquè representen un instrument tristament necessari a tots els moviments revolucionaris. Venia, després, el nucli exigu dels que creuen el marxisme compatible amb el bon gust i el sentit comú. Hi havia, finalment, un sector pintoresc i heterogeni, ple de cares que tots coneixem massa. Tot el subesnobisme cul de café de Montparnasse era allí en bloc. Fracassats que consideren els trasbalsos socials únicament en funció de llurs minúsculs egoïsmes personalíssims; infeliços que proven de disressar la seva miserieta íntima aixoplugant-se sota el color més estrident de cada novetat artística, política o indumentària que apareix per aquests mons de Déu. Tant ells com el seu flamant Gide roig, poden catalogar-se en el mateix prestatge que els milionaris que comenten Marx tot mastegant havans en el *hall* d'un palace; amateurs del comunisme de saló que si no em recordessin l'eficàcia indirecta dels artistes i dels aristòcrates que en el Versailles teientista jugaven amb l'enciclopèdia, em farien pensar que Courteline es va morir massa aviat.

ALBERT JUNYENT

París, abril.

HOSTE IL·LUSTRE

Américo Castro

Aquests dies passats hi havia a la Universitat de Barcelona un rar espectacle de fervor. Era quan el professor Castro entrava a donar el seu curs — extraordinari — a la Facultat de Filosofia i Lletres. Els llocs eren ocupats ràpidament i hom veia darrera dels seients molts grups d'assistents aguantant a peu dret l'hora llarga de la classe, prenent notes en posicions inversemblants, palesant una curiositat i una avidesa admirables. El professor Castro ha explicat set lliçons constituint un cicle sobre temes de literatura

Américo Castro

espanyola. Temes que, a la llum de les seves paraules, prenen una actualitat apassionant.

Pertany Américo Castro al grup de la Junta d'Ampliació d'Estudis que, durant la Monarquia, es constituí en el ferment heterodox que en últim terme havia d'ésser decisiu de la seva caiguda. Tota la personalitat d'Américo Castro — primer ambaixador de la República a Berlín — ve il·luminada per aquesta seva ubicació. Des del punt de vista científic el grup a què fem referència representa la modernitat en la tendència, l'actitud europea, el liberalisme de pensament. Aquestes actituds informen l'obra científica i li donen un aire revolucionari. És evident que fins ara la valorització de la literatura espanyola havia estat en mans dels esperits més tradicionals, als quals interessava de remarcar sobretot els aspectes del contrarformisme en el qual el culte catòlic pren un extraordinari relleu artístic. Castro, sense negar, naturalment, cap d'aquests valors, tendeix a donar relleu al període que precedeix immediatament l'edat àurea, sospitosament valorat per la crítica tradicional de marginal i sense importància. La tesi de Castro, exposada aquests dies d'una manera magistral en les seves lliçons i apuntada en els seus llibres de crítica, consisteix a valorar en els segles xv i xvi justament allò que tenen de liberals, de vitalistes, de somrients. Més encara: el professor Castro arriba a seguir com una veta subterrània aquesta actitud fins i tot en les èpoques de la Contrareforma, en les quals semblava ofegada per l'atmosfera oficial tota manifestació d'aquests tipes.

Història apassionada, sens dubte. Servida per una passió que té una transcendència política i filosòfica. Aquí mateix ha estat exaltada aquesta necessitat d'apassionar la història. De partir de punts concrets per arribar a línies ideals dibuixades en horitzons llunyans. Punts concrets. Justament la posició de Castro consisteix a destruir una colla de mites que de la manera menys científica del món circulaven pels llibres de la literatura espanyola. Un d'ells, per exemple, el mite de la casualitat en la creació de les obres d'art. Tots vosaltres hauréu llegit, per exemple, que el *Xicoté* és producte d'una genial casualitat. En aquest sentit l'obra de Castro ha tingut una meravellosa virtut, ja que ha intentat d'explicar d'una manera gairebé biològica l'obra cervantina. El mateix feia amb *La Celestina* en la seva primera lliçó. No, no hi ha per a l'escola nova d'investigadors fets esporàdics, ni fets casuals. Les èpoques tenen, com un fet biològic, un període de generació i una naixença vital perfectament justificades. Les obres són filles de les èpoques. No hi ha contradiccions en les figures dels escriptors. Fins ara hi havia en la literatura espanyola una sèrie d'escriptors — Jorge Manrique, Garcilaso, Fray Luis de León, Góngora... — que s'explicaven per una mena de bifacietisme. Hi havia, per exemple, un Garcilaso alegre i un Garcilaso trist; un Góngora bo i un de dolent. Tot això ha acabat definitivament. Una major sèrietat científica presideix les noves actituds i ja no són possibles aquelles posicions.

Américo Castro ha viscut intensament la vida catalana, s'ha posat en contacte amb les institucions catalanes de cultura i ha pogut valorar llur esforç. Sobre la seva personalitat múltiple de professor, d'assagista, de filòleg, d'erudit, hi ha una superior passió pels fets de cultura i per la seva expansió pedagògica. És en aquest sentit que esperem d'Américo Castro un segon apostolat que serà sens dubte d'una eficàcia tan viva com per a les ciències literàries ho ha estat el primer.

GUILLERM DIAZ-PLAJA

Un duel literari

No n'hem trobat gaires notícies als diaris, i a fe que la cosa s'ho valia, perquè d'esdeveniments d'aquests no en solen ocórrer molts. Per això val la pena de publicar una vulgar notícia d'agència. Diu així:

«Lisboa, 2 d'abril.—A conseqüència d'una violenta controvèrsia literària, a propòsit d'una recent edició de les *Liriques* de Camoens, els escriptors Lopes Vieira i Alfredo Pimenta s'han batut en duel a espasa. Al tercer assalt, el Dr. Pimenta ha estat ferit a l'avantbraç dret i el combat s'ha suspès. Els adversaris no s'han reconciliat.»

Katherine Mansfield

El passat gener van complir deu anys de la mort de Katherine Mansfield. La seva curta vida havia estat una lluita incessant amb la pobresa, amb la malaltia, amb la glòria, amb tots els entrebanes que el destí anà posant a la seva voluntat i al seu afany constant de trobar la veritat. Volia fer presonera aquest veritat que cobejava: bé devia reeixir en bona part dels seus desigs quan, morta als trenta-quatre anys, i havent publicat només tres llibres d'històries curtes

se dels entrebanes que l'excés de literatura posa ben sovint al gènere que conreava. Observarem en les seves narracions un gran amor a la natura, però veureu que mai el paisatge no es menja els personatges, i que llur naturalitat us els fa vívids i caracteritzats en dues paraules. Llegiu, per exemple, aquella bellíssima història curta que dona títol al seu darrer recull, *The Garden Party* i no podreu oblidar mai més el patetisme contingut i somrient d'aquelles planes.

Katherine Mansfield moria el 9 de gener

Katherine Mansfield

El passat gener van complir deu anys de la mort de Katherine Mansfield. La seva curta vida havia estat una lluita incessant amb la pobresa, amb la malaltia, amb la glòria, amb tots els entrebanes que el destí anà posant a la seva voluntat i al seu afany constant de trobar la veritat. Volia fer presonera aquesta veritat que cobejava: bé devia reeixir en bona part dels seus desigs quan, morta als trenta-quatre anys, i havent publicat només tres llibres d'històries curtes

Adhuc darrerament aquesta fidelitat pòstuma ha tingut un caire una mica desagradable amb motiu de la publicació d'un llibre de converses i records de D. H. Lawrence, un altre difunt de fama creixent, que ha estat contestat per Middleton Murry amb una vindicació que no acaba pas de sortir del tot de la part indiscreta de la xafarderia. Tots els arplecs de records sobre la vida íntima d'una gran figura literària tenen aquest inconvenient d'escantellar el prestigi mític en el qual la mort els estatja. (Recordeu aquell verinós *Anatole France en pantoufles*, de Brousson.)

El desè aniversari de la mort de Katherine Mansfield ha tingut, però, d'altres records. Francis Carco, en unes pàgines emocionades, s'ha encarregat de fer reviu per als lectors francesos, els seus records personals de l'estada de l'autora de *Préface* a París, a començaments de la guerra. Vivia, encara soltera i desconeguda, al Quai-aux-Flours, en una habitació que havia tingut abans que ella Francis Carco, i amb aquest i el seu futur marit feien llargues passejades pels barris populars de París. Alguna de les narracions de Katherine Mansfield, fragments del seu *Diari* i diverses cartes, evocuen l'ambient d'aquell París de 1914 i 1915, tempestejat ja pels primers esclats de la gran guerra. Aleshores l'escriptora només havia publicat un llibre, que havia passat desapercebut i que, escrit als dinou anys traia — són paraules seves —, «una fase d'amarguesa juvenil i de cru cinisme que vull allunyar de mi». Era *In a German Pension*, i quan, avançada la guerra, els editors li demanaven permís per a publicar-lo de nou, pensant que la crítica crítica dels alemanys que contenia el llibre havia de fer-ne un èxit en aquells moments de xovinisme, ella s'hi negà rodonament, tot i que estava mancada de diner, per no afegir encara més odi contra els alemanys. Prou n'hi havia ja en el món. Ella procurava defugir el record de les horres de la guerra, però la mort del seu germà, vingut de Nova Zelanda per a lluitar en els camps francesos, la colpí dolorosament.

Calla encara que els inicis de la seva glòria, amb la publicació de *Bliss*, el seu segon recull de narracions, fossin entorbidats per la tuberculosi que havia d'endur-se-la. Havia de començar, tot just casada, una vida irregular i errívola, a la recerca de la salut intrometible. En una de les seves estades a Europa fou veïna d'un altre gran escriptor, condemnat també a una mort prematura: Rainer Maria Rilke. Però en les seves alternatives d'optimisme i desesperança ella escrivia febosament, cercant sempre d'empressonar en les seves escenes quotidianes la veritat de la vida. Una gran tendresa endolida, però, les seves visions i els seus personatges humils, i el seu gust natural pel bell li feia defugir tota sentimentalitat i evadir-

de 1923, en un curiós Institut Gurdjieff, mena de sanatori-teòsof. Morí somrient. El seu marit, que havia aribat al mateix dia per passar una setmana amb ella, escriu: «Mai no he vist ni veuré ningú tan bell com ella era aquell dia.»

La literatura anglesa — ja he tingut ocasió de remarcar-ho damunt d'aquestes mateixes planes —, té un estol brillant de dones que la conreen amb honor i profit. Potser Katherine Mansfield, amb la seva curta i gloriosa obra, representa el nom contemporani més destacat d'aquesta pleiade il·lustre. I jo m'he complagut a trobar la figura suggestiva i en una novel·la d'una altra dona anglesa, Clemence Dane. Aquella *Llegenda*, una de les creacions més originals de la moderna literatura britànica, evoca a través de totes les seves planes un clima espiritual i una sensibilitat desapareguda que s'acorden perfectament amb la biografia ideal que hom es forja de l'autora de *Bliss*. No sé pas, ni m'he entretingut a esbrinar, si Clemence Dane volia representar en aquella Madala Grey, que fa el tema exclusiu d'aquella conversa de tres-centes planes que és la seva novel·la, la figura esvanida de l'escriptora de Nova Zelanda. Però jo hi he retrobat tantes coincidències essencials, per sota de la anecdota precisa, que sempre preferiré a cap biografia oficial aquesta novel·la de Clemence Dane. I em lliuraré de nou a l'encís cada vegada més vivent d'aquella que en el seu *Diari* feia constar, dia darrera dia, la seva voluntat de viure i el seu patètic i desesperat amor de la veritat.

RAFAEL TASIS I MARCA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

Ha mort Charles Andler

Quan, en octubre passat, *L'Europe nouvelle* atorgà a Charles Andler el premi polític per la seva *Vida de Lucien Herr* (que comentà J. M. Quero Molares en aquestes mateixes pàgines), l'autor no pogué assistir a la cerimònia organitzada en honor seu. Malalt des de feia molts anys, Andler prosseguia l'obra de la seva vida, l'estudi més profund que s'ha fet sobre Nietzsche. Professor de llengua alemanya, volia ensenyar als alumnes, ahora, l'alemany i Alemanya. Per ell, l'idioma no servia de gaire, si al mateix temps es desconeixia la història, la literatura, els moviments d'idees. Amb l'es-

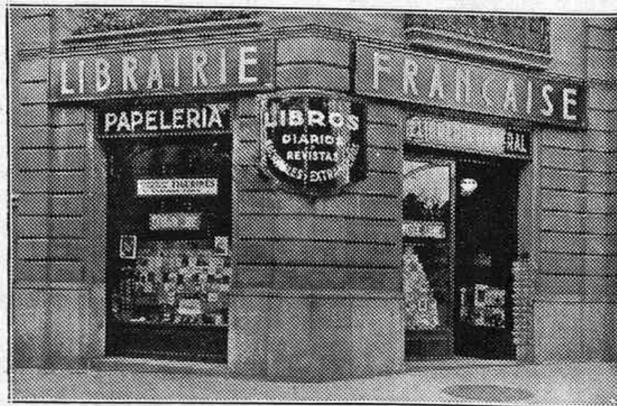
tudi del passat alemany, preparava els seus alumnes a millor comprendre l'Alemanya d'avui. Al servei d'aquesta ambició, Andler posava una erudició poc corrent. Durant la seva llarga vida no havia llegit mai menys de tres centes pàgines diàries. Però el sorprenent d'ell no era la quantitat d'erudició, sinó com aquesta era classificada en el seu cap, i com la massa de coneixements aplegats en tan copiosa lectura, no feren d'ell un erudit atapeït, carregat de paperetes, sense un bri d'originalitat ni cap guspira vivent. Tret de la ja esmentada *Vida de Lucien Herr* i dels treballs benedictins — sis volums — sobre Nietzsche ja ahudits, Andler havia publicat, molts anys ha, un *Príncep de Bismarck*, i, quan la guerra, *Documents sobre el pangermanisme*.

Andler fou socialista, una mica heterodox, més inclinat a la col·laboració que no pas a la lluita de classes. Atent a tot el que passava a Alemanya — era alsacià —, demostrà una rara clarividència enfront del socialisme alemany. Poc abans de la guerra — com remarca Jean Boyer — dissentí ja de Jaurès quant a la confiança que es podia tenir en la social-democràcia per a comptar sobre ella en cas d'amenaça de guerra. En 1918 publicava *La descomposició del socialisme alemany*, assaig que, negant que els socialistes fossin el més ferm puntal de la república sortida de la Constitució de Weimar, fou asprament discutit. Però al mateix temps que la vida d'Andler s'extingia, es veia els fets dar-li la raó, el socialisme alemany deixant-se jugar per Hitler i disposant-se a abandonar la II Internacional.

LLIBRES RELIGATS
EDICIONS DE LUXE
LLIBRES PER A
INFANTS
PROPIS PER A PRESENT

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Teléfono 12456

NOVA LLIBRERIA

LLIBRERIA FRANCESA Sucursal: PASSEIG DE GRACIA, 87
Vista de la sucursal que ha obrert l'antiga Libreria Francesa de la Rambla del Centre, 8 i 10, fundada en 1845 per A. Piaget

LES ARTS I ELS ARTISTES

I Saló Mirador

Demà passat, dissabte, com prou saben e's nostres lectors, serà inaugurat a les Galeries Laietanes el I Saló MIRADOR, dedicat a «Cent anys de retrat femení en la pintura catalana».

Els nostres amics, doncs, ben aviat podran veure el resultat de la feina que hem dut a terme des que per primera vegada els informàvem del nostre projecte. Més d'un centenar d'obres — les que materialment caben en les distintes sales de les Galeries Laietanes, que seran ocupades totalment per la nostra exposició — han estat reunides d'ací i d'allà, anades a cercar a tot arreu on sabíem que hi podia haver alguna cosa que convingués per al conjunt que volíem formar.

Es un conjunt que, com hem dit altres vegades, no vol ésser altra cosa que una mena de sinopsi de la nostra pintura durant el període que va de 1830 a 1930. Per fer això, hem cregut que calia concretar-nos a un gènere determinat que, com més limitat fos, més bé podria servir per al nostre objecte.

La dispersió de directives amb què ens hauríem trobat si haguéssim volgut abraçar diferents gèneres, destruïa el nostre intent. A part que cap d'ells hauria pogut presentar un conjunt considerable ni arrodonit, aquest sentit panoràmic que volíem donar a la nostra exhibició hauria estat impossible.

Dels diferents gèneres a què podíem dedicar-nos, hem triat aquest del retrat femení com a tema més agradable i atractiu i, a més, com el gènere més representatiu en el seu aspecte social i costumístic.

L'esgarrifosa manca de documentació en què, en general, ens trobem sobre la producció dels nostres artistes, i més especialment durant els primers temps del període que hem triat, ha fet la nostra feina molt difícil i laboriosa. Tot amb tot, podem estar ben satisfets de l'èxit que hem obtingut en la nostra recerca. Podem posar a la consideració del públic un grapat d'obres que fins avui — i més per llur caràcter familiar — li havien estat completament desconegudes. També la nostra gestió ens ha permès d'identificar exactament diverses obres els autors de les quals eren ignorats. Demés, estem segurs que aquesta exposició ha de servir per valorar molts de noms que fins ara han estat o bé completament oblidats o bé negligits en excés.

Encapçalen el catàleg diverses obres d'autor anònim; unes han estat triades per llur excel·lència de qualitat, altres per llur expressivitat i caràcter d'època. Obrint el període que hem assenyalat per a la nostra exposició, ens trobem amb Viçens Rodes que, nascut a Alacant en 1791, trobem ja fet un perfecte barceloní en 1834, professor de Llotja i molt considerat del nostre públic, que es feia retratar per ell. La producció retratística de Rodes és quasi sempre a base de pastel sobre seda de color — generalment d'un blau agrisat —. Cronològicament, però, ens trobem amb Anton Ferran, nat a Barcelona en 1786. Aquest fou pare del Manuel Ferran, que nasqué en 1830, retratista que fou de la nostra aristocràcia.

Però el pintor que podem dir que obre la tongada d'aquests cent anys de retrat català, és el barceloní Josep Arrau i Barba, nat en 1802. Després de la influència de Flaugier, i després dels Muntanya, morts quan el segle

tot just apuntava — pare i fill —, després de Mayol, que per la seva sentor és encara en ple segle XVIII, Arrau encata de manera ben autòctona una tònica retratística que s'avinirà exactament amb la nostra societat d'aquell temps. Gràcies a la devota atenció que el fill de l'artista, el Sr. Miquel C. Arrau i Roger, ha dedicat a la memòria del seu pare, la perquisició de l'obra d'aquest autor ens ha estat ben planera. Hem disposat de material abundantíssim i excel·lentment ordenat. Encara que d'Arrau, pel març de 1929, els bar-

Lorenzale. — Retrat (Col. Rogent)

celonins pogueren veure l'exposició que es celebrà a la Sala Parés, en la nostra hem procurat que s'hi trobés ben representat per les raons que hem exposat unes quantes ratlles més amunt.

Per ordre de temps, segueixen Arrau, Joaquim Espalter i Rull, fill de Sitges, on nasqué en 1809, pintor dels més importants, l'obra del qual ha d'estar repartida entre Marsella, París, Roma i Madrid, on morí; és ben poca la producció d'Espalter que hi ha a Catalunya, un quasi no visqué més que als primers temps de la seva infantesa. Després, trobem Pelegrí Claver, nat en 1811, estudiant també a Roma i passant després a Mèxic cap allà el 47; tornà a Barcelona el 65. La seva producció de retrats no és tampoc molt abundosa; és, com la de Rodes, executada al pastel.

Claudi Lorenzale, força més conegut del nostre públic, si no com a retratista, per la influència de les seves doctrines damunt la seva generació. D'ell hi ha en el nostre Saló una preciosa sèrie de retrats de petit tamany i dos en bust de tamany natural. Segueixen Miquel Fluixenc i Trell, nascut pels volts de 1820; M. Gimferrer; l'escultor Parera, amb un pastel; J. Serra, Molinó, Joaquim Vayreda, Caba, Martí i Alsina, Torres i Armengol, Benet Mercader, Simó Gómez, J. Franch, Moliné, etc., etc. I més cap ençà, Francesc Masriera, Sebastià Junyent, Joan Brull, Pere Borrell, Carbonell Selva, Graner, Llimona, Cases, Canals, Fèlix Mestres — el darrer dels retratistes que hem perdut — i d'altres que ometem per no allargar massa aquesta relació.

Hom podrà trobar a faltar-hi, indubtablement, alguns noms. Nosaltres, però, hem jutjat que hi posàvem e's més representatius per donar una bona visió de conjunt d'aquests cent anys. Com hem dit en alguna altra ocasió, ens hem limitat als autors morts per raons ben fàcils de comprendre. Això ens féu pensar que hauríem pogut incloure-hi algun retrat dels malaguanyats Francesc Vayreda i Joaquim Llavenera. Però hem desistit de fer-ho per tal com ells representen ja alguna cosa de molt diferent, i encaminat per viarans molt distints, d'aquest cicle que queda tancat amb Cases, Canals i Fèlix Mestres — sense que això signifiqui cap mena de valoració, sinó una constatació de diferències essencials que de mig segle passat ençà s'anaven accentuant de més en més.

JOAN CORTÉS I VIDAL

L'organitzador

El primer sorprès d'aquest article, sense cap mena de dubte, serà el propi interessat. Gràcies a una amable conspiració, gens arriscada ni complicada, surten aquestes ratlles d'elogi a un company nostre, col·laborador de MIRADOR des dels primers números, sense que ell en sàpiga res ni s'ho esperi. Li hem preparat aquesta sorpresa esperant que ahir — quan, segons costum de la majoria dels que escriuen en aquestes pàgines, passi per la nostra redacció a recollir el número de la setmana —, s'haurà trobat que en aquesta pàgina no sols escriví ell, sinó que s'escriví sobre ell. I se n'escriví per a fer-ne un elogi, més desacomunat que mai quan es tracta precisament d'algú de la casa.

Aquest elogi no és altre que el de Joan Cortés i Vidal, que ha tingut al seu càrrec l'organització del I Saló Mirador, que demà passat obre les seves portes. El públic que visitarà les obres aplegades en aquests «cent anys de retrat femení en la pintura catalana», ja reconeixerà indubtablement la justícia de l'elogi davant de l'interès i la vàlua de les obres exposades; però cal fer-se una idea de tot el que ha calgut per a trobar-les i per a reunir-les, perquè els títols a l'elogi de l'amic Cortés augmentin considerablement.

La seva tasca ha durat uns quants mesos, i no pas d'un treball espatiat, sinó seguit en progressiva intensitat fins aquests darrers dies i havent-lo de compaginar amb altres ocupacions impossibles de negligir.

Com ja s'ha dit en anunciar aquesta exposició, queda molt a fer a Catalunya en tots els camps de les coses de l'espiritualitat. Ací, al costat mateix, el ben assabentat Joan Sacs indica part del molt que hi ha a fer en el referent a l'art català del segle passat. No hi ha gran cosa d'inventariat de l'obra dels pintors catalans. De gran part d'ells, a penes se'n sabia gaire cosa més que l'existència, i de gran part de llurs obres, no se'n tenia més que vagues referències. A més a més, pel gènere de les obres que calia reunir, aquestes es trobaven dispersades en mans de múltiples propietaris, ignorats la major part de les vegades, sobretot donats els canvis de possessor que sovint sofreix un quadro. Tret dels que formen part de col·leccions més o menys conegudes, calia saber on havien anat a parar moltes obres l'existència de les quals constava d'una manera o d'altra.

Rastrejar les obres ha estat un dels aspectes més treballosos de la preparació de l'exposició. Després, ha calgut veure aquests quadros, a fi de decidir si havien de figurar o no en el conjunt que volíem oferir, i gestionar llur cessió per part dels propietaris respectius. Encara que s'ha de dir que la majoria d'ells no han donat sinó facilitats, amb una amabilitat i generositat que tothom, i nosaltres primer que ningú, ha d'agrair, no per això aquestes gestions requereixen moltes hores i molts passos, més que més trobant-se bona part d'obres en altres poblacions catalanes que Barcelona, amb el major esmerç de temps que això suposa.

No ha estat doncs, la formació d'aquest conjunt que anem a exposar, una tasca fàcil i planera, en la qual les obres s'hagin reunit per alluvi. Ha calgut una gran suma d'esforços, de passos, de gestions, de rebusques, que en la seva grandíssima part — tan gran que la feina d'altres persones es pot passar per alt — ha realitzat el nostre company Joan Cortés i Vidal.

A ell, per tant, correspon l'èxit que amb tota seguretat està cridat a obtenir prop del públic intel·ligent aquest Saló d'Art organitzat per MIRADOR, primera d'altres manifestacions artístiques que ens proposem de dur a terme.

Demés d'un catàleg senzill, amb les indicacions de costum, se n'editarà un altre, contint nombroses reproduccions i succintes biografies — redactades per Domènec Guanès — dels pintors que tinguin obres exposades.

Així quedarà no solament un record valuós d'aquesta exposició, sinó també una contribució útil per a la història de l'art català i un document que serà apreciat pels col·leccionistes.

Galerias SYRA
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

DISSABTE DE GLÒRIA
Inauguració de les exposicions

JOSEF F. RAÏOLS
(PINTURES I DIBUIXOS)
RAFAEL SOLANICH
(ESCULTURES)

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissar.
Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16286
BARCELONA

La pintura catalana del Vuitcents

La pintura catalana del segle XIX és ben poc coneguda, àdhuc dels mateixos catalans. Coneixem, més aviat que l'obra, els noms d'alguns pintors conacionals que esdevingueren cèlebres en llur temps, molts dels quals no mereixen aquesta celebració, i en canvi desconeixem l'obra i àdhuc el nom de focja pintors catalans de vàlua inqüestionable. No hi ha dubte que Fortuny és tot un pintor, però la seva fama entre nosaltres és certament desmesurada, aclaparadora, respecte a l'obra d'altres pintors ca-

ressuscitar la nostra pintura amb la voga dels temes històrics, són dignes d'esment e's noms un temps famosos i avui dia massa menyspreats de Ramon Tusquets, Josep Tapiró, J. Nin i Tudó, Antoni Casanoves Estorach, Francesc Torres i els dels valencians Josep Benlliure, el més fecund, i Antoni Gisbert. També caldria refer el prestigi de Joan Planella Rodríguez, pintor deliciós en la pintura d'obres preciosistes, de petites dimensions, com les de Fortuny, i pintor d'importantes composicions historicistes de grans dimensions, sempre refinat de color i gran dibuixant. I potser escardria alhora de revisar la pintura diversa dels anteriors Planelles: Bonaventura, Jaume, Gabriel, Nicolau i Ramon, i veure en definitiva què se'n pot garbellar. I poder conèixer una mica més a fons del que ara coneixem els paisatges i retrats de Pelegrí Clavé i de Joaquim Espalter. Convindria de fer el destriament de les coses indiscutiblement dolentes del dibuixant-pintor Josep Llovera, i sostreure d'un allau de xapuseries alguns deliciosos i molt picants retrats femenins, tal vegada algun quadret de gènere graciosos com tot el d'aquest artista encara que fos dolent del punt de vista formal.

Després vénen els pintors al·legoristes, els decoradors dels edificis oficials, de les esglésies i dels palaus que el lleu renixement dimanat de la Restauració genera; la gran i la petita pintura mural, en la qual excel·leixen Alexandre Ferrant, Victòria Codina Langlin, Francesc Sans i Cabot, i, una mica dintre l'overbeckisme, En Miravent. El més important d'aquests quatre artistes sigui tal vegada En Codina Langlin, escultor i pintor que aconsegueix notorietat i fortuna a París i a Londres bo i pintant i esculpint alegories tendres i voleiadisses

F. Torras. — Retrat de la Sra. Prunés (Col. J. Piera)

talans moderns d'importància poc menys que igual; d'altra banda, els Domingo, de València, el català Antoni Caba, posem per cas, foren i segueixen essent estimats en diversos sectors del nostre mercat artístic com a déus o demiürgs del massa modest Olimp pictòric català.

Caldria doncs fer una revisió de les nostres valors artístiques, sobretot de les nostres valors pictòriques, per tal de posar les reputacions nostrades en el lloc que a cada una correspon; també per tal d'agafar confiança en nosaltres mateixos i per tal de preparar a les gèneres venidores el trampolí dels estímuls transcendents que en tant que poble europeu tots els del nostre continent necessitem.

Temps enrera, en vista de l'èxit aconseguit a l'Enciclopèdia Catalunya que publica l'Editorial Barcino en explorar la nostra escultura vuitcentista, l'editor em proposà d'escriure dos volums més sobre la pintura catalana moderna. L'èxit també era segur per a aquests dos projectats volums, i jo m'hauria llançat a escriure'ls de bona gana i àdhuc amb entusiasme si per cas no m'hagués adonat de seguida que la matèria era arduíssima, bosc frondós i perdedor com la jungla dels tròpics. És que pel que fa a la pintura moderna catalana, com pel que fa a tantes altres coses del nostre passat gloriós, no existeix bibliografia; tot el que sobre pintura catalana hom vulgui saber cal investigar-ho com s'investiguin les qüestions d'història medieval.

La història de la nostra pintura moderna no es podrà escriure amb un mínim confort fins que s'hauran organitzat una bona quantitat d'exposicions com aquesta que ara ha obert el setmanari MIRADOR. No podem oblidar que la descoberta dels primitius catalans, aquests retratistes que tan gratament sorprenghen tot el món, fou conseqüència de l'organització d'una exposició d'art gòtic català. A partir d'aquella memorable exposició del Palau de Belles Arts del Passeig de Pujades, els nostres arqueòlegs i historiadors es posaren a estudiar aquell art insospitat i arribaren a formular un molt important prolegomen a la història de la pintura gòtica catalana.

La coneixença de la pintura catalana del segle XIX hauria d'iniciar-se amb bones exhibicions dels pintors del vuitcents que catalaquen el noucents, tant els pintors de la Catalunya pròpia com els dels altres pobles de llengua catalana; i així conjuntament seguir estudiant, més que la pintura estrictament catalana, la de les terres de llengua catalana, almenys les peninsulars, Catalunya amb València i Mallorca, tota vegada que ultra la germanor lingüística hi ha també entre aquestes terres una indefugible germanor pictòrica. Només el Rosselló es diferencia a causa de la seva orientació més directament francesa.

Un programa d'aquesta revisió de valors artístics seria feina llarga i tal vegada monòtona, de totes maneres poc escaient en aquestes columnes. A tot estirar en la present avinentesa es pot oferir una llista de noms oblidats o negligits, un recompte més o menys complet de les reputacions emboscades en les teranyines de la nostra secular inconsciència, i això és el que ara anem a fer. Caldria doncs exhibir, catalogar de la millor manera que es pogués, i monografiar també tan perfectament com ho permetessin els cabals, i l'accelerament d'aquestes exposicions, l'obra dels Montanya i de Salvador Mayol, la dels valencians Antoni Carnicero, Viçens Rodes, Marian Maella i sobretot la del gran Agustí Esteve, els retrats del qual sovint passen als ulls dels experts per pintura de Goya; també l'obra de Pau Rigalt i dels principals decoradors de l'estil Imperi, aquells pintors que decoraren els sostres de la Junta de Comerç, l'actual Cambra de Comerç; i sense oblidar tampoc la pintura d'aquell altre valencià gairebé desconegut a Catalunya que s'anomenà Josep Ribelles Heip.

Després de llargs anys de decadència, en

com les del celebrat pintor francès Paul Baudry, contemporani seu i possiblement també èmul. En Sans i Cabot arriba a actuar a Madrid com un amable dictador artístic; decora els palaus de la noblesa alfonsina, els ministeris, els teatres que aleshores es construïen amb un relatiu luxe, un luxe almenys inusitat; i per torna li és atorgada la direcció del Museu del Prado. Alexandre Ferrant, el pare, segons tinc entès, de l'escultor Angel Ferrant, s'especialitza en la decoració de les esglésies neobarroques del estil Alfons XII.

Encara hi ha a considerar un exèrcit de pintors de gènere, la majoria dels quals superiors als pintors decoradors i d'història: els precitats Torres i Casanoves, En Romà Ribera, que debuta amb uns bons temes de la vida moderna en les grans ciutats i després evoluciona cap a un gènere d'arquilogisme teatral semblant al del francès Roybet; Tomàs Padró, pintor, segrestat pel Tomàs Padró dibuixant; i el gran Josep Lluís Pellicer, gairebé ignorat com a pintor, tot i destacar tant en la pintura com en el dibuix; Antoni Fabrès, preciosista com Fortuny quan reix, i de qui Barcelona només posseeix les rampones més intolerables; Antoni Fillol i Granell, altre notable pintor de gènere, interessant particularment per la rarsa de la seva producció; Tomàs Moragues, sovint comparable a Fortuny i amb virtutis pictòriques que no es troben a l'obra del pintor d'Il Contino; G. Puig Roda, altre pintor de gènere d'escassa producció i de gran sensibilitat; Felip Masó, costumista deliciós a desgrat del seu amanerament; Joan Pinós Palà, altre artista de gènere, desaparegut del món dels vius de fa molt poc temps, menyspreat sempre com si no posseís ni una gota del talent que posseïa a gavadals, i completament oblidat; Estanislau Torrents que ocupa dues sales el tot sol al Museu de Marsella; els dos Miralles, particularment Francesc, bonic i graciosos com un Fortuny que es dedica a pintar la societat de la fi de segle XIX; i els valencians pintors de gènere Joaquim Agrassot, Emili Sala, Llorenç Casanova; i el magnífic dibuixant a la ploma Baldomer Galofre; i els paisatgistes Francesc Torrescassana i Joan Roig Soler. Aquest darrer tan important que demana un comentari a part.

Com es veu, la feina a fer és molta i bona. Quan la Junta Municipal d'Exposicions d'Art començà a actuar, abans de la Dictadura, aquesta feina fou iniciada amb força èxit. La Dictadura destruí aquella empresa, la qual no sembla pas reuenable a curt termini. L'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona tenia també el pensament d'empendre's almenys la feina d'editar un col·lecció de monografies d'artistes catalans del segle XIX, però al capdavant sembla que n'ha desistit. Si l'actual exposició de retrats femenins catalans del segle passat que ara obre MIRADOR pogués ésser la continuació d'aquella fina idea de l'antiga Junta Municipal d'Exposicions d'Art, el valor de l'actual exposició d'iconografia femenina seria de molt més llarg abast.

JOAN SACS

CEPILLERIA MODERNA
raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdus de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen congènitment nerviós.
Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als excelsos en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América
NOTA.— Dirigir-se i trametre 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sôkarsarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

